

THE COMPANY "DEL c.z." (CZECH REPUBLIC)
NES NOVA DUBNICA sro (SLOVAK REPUBLIC)
UNIVERSITY OF MALAYSIA PAHANG (MALAYSIA)
UNIVERSIDAD NACIONAL AUTÓNOMA DE MÉXICO (MÉXICO)

WORLD SCIENCE: PROBLEMS, PROSPECTS, INNOVATIONS

MATERIALS
OF THE IV INTERNATIONAL RESEARCH
AND PRACTICAL INTERNET CONFERENCE

October, 20, 2023

Zdar nad Sazavou, 2023

DEL c.z.

DEL c.z. Strojírenská 38, 591 01 Žďár nad Sázavou, CZECH REPUBLIC

Materials of the IV International research and practical internet conference "World science: problems, prospects, innovations", - 2023.

ISBN 978-966-8796-19-9

World science : problems, prospects, innovations : Materials of the IV International research and practical internet conference (October, 20, 2023) : collection of abstracts // for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko. - Zdar nad Sazavou : "DEL c.z.", 2023. - 52 p.

The collection includes materials of the IV International Research and Practical Internet Conference "World science: problems, prospects, innovations". The materials of the collection will be useful for researchers, scientists, graduate students, researchers, teachers, students

The author is responsible for the content of the articles and the correctness of the citation.

© Authors, 2023

© DEL c.z., 2023

CONTENT

PUBLIC ADMINISTRATION AND ECONOMY

- Кутова С.О.**
Взаємозв'язок мотивів поведінки й ефективності професійної діяльності 5

HISTORICAL AND LEGAL SCIENCES

- Задворний А.О., Неприцький О.А.**
Інформатизація управління людськими ресурсами у Польщі на початку ХХІ століття: Виклики і відповіді 8
- Кокоша А.В.**
Радянсько-німецьке співробітництво 1922-1933 рр.: Історіографія проблеми . 11
- Кулик К.В.**
Сталін - ідеолог терору 1936-1937 14

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

- Serhii Onyshchenko**
Design of Mechatronic Industrial Systems 17
- Wang Yixuan**
Research on the Legal Basis for the Development of Educational Educational Cooperation and Academic Exchanges Between Ukraine and China 19
- Бойко О.Ю.**
Місце синергетичного аспекту віртуальної комунікації в освіті 22
- Бурчак Л.В.**
Інноваційна компетентність майбутнього вчителя – вимога сучасності 24
- Гайдай І.О., Герасимчук Ю.П., Паньковик Н.М.**
Рекомендації щодо використання методики CLIL у закладах вищої освіти . . . 27
- Соловей В.В., Зузяк Т.П., Марущак О.В.**
Імерсивні технології у підготовці фахівців декоративного мистецтва в процесі гончаротворення 30
- Суєцька Х.О., Кутова С.О.**
Теоретико-методологічні основи наукової організації управлінської діяльності в закладі загальної середньої освіти 33
- Хвост Д.А.**
Важливість розвитку умінь аудіювання та критичного мислення на уроках іноземної мови (для формування іншомовної комунікативної компетентності) 36

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

Inna Zaletska, Denys Borovskyi

Research of the Labor Market Model Using Game Theory Methods 39

BASICS OF HEALTH. PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Rodion Yahotin, Nadiia Lagovska, Lyudmila Tsapenko

The Role of University Professors in Shaping the Psychophysical State of Students 41

Собко С.Г., Прутян Р.Є.

Гра головою як техніко-тактичний показник змагальної діяльності юних футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки 44

Струк Б.І., Волкова Т.В., Гончарук В.В.

Позитивні аспекти дистанційного навчання фізичної культури для студентів закладів вищої освіти 47

Тігаренко С.А., Цись Н.О.

Актуальність проблеми збереження здоров'я дітей дошкільного віку в реаліях сьогодення 50

PUBLIC ADMINISTRATION AND ECONOMY

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОТИВІВ ПОВЕДІНКИ Й ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кутова Світлана Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент
(Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

Соціально-економічні аспекти функціонування підприємств України в сучасних умовах визначають необхідність дослідження проблеми мотивації та стимулювання персоналу, яка обумовлена об'єктивними змінами, що відбулися у зв'язку з переходом до ринкового типу відносин. Пошук нового управлінського засобу, здатного забезпечити необхідне підвищення ефективності виробництва за допомогою мобілізації людського потенціалу, підтверджує актуальність дослідження теоретичних та практичних питань мотивації професійної діяльності.

Грамотно розроблена система мотивації персоналу здатна компенсувати багато недоліків інших функцій управління, наприклад, у плануванні або організації виробничої діяльності. У той же час слабку професійну мотивацію практично неможливо чимось заповнити. У зв'язку з цим основна функція менеджерів всіх рівнів повинна полягати в умінні виявляти спонукальні мотиви працівника й надавати на них відповідні впливи з метою підвищення як індивідуальної ефективності трудової діяльності, так і ефективності функціонування організації в цілому.

Неодноразово проведені дослідження в галузі трудової мотивації [1, 2, 3, 4] підтверджують наявність значного впливу так званого «людського чинника виробництва» (поряд з економічними, технічними, технологічними і подібними чинниками) на показники ефективності функціонування виробничих систем. Так, «ефективність – це зростаюча конкурентоспроможність у результаті підвищення продуктивності праці та якості продукції, а також поліпшення людських відносин». Однак ступінь цього впливу не можна вважати чітко визначеним, оскільки досі питання у тому, як слід впливати на ефективність діяльності організацій через мотивацію працівників, залишається дискусійним.

Суть ефективних рішень полягає в тому, щоб домагатися намічених цілей найбільш раціональним шляхом в заплановані терміни та з найменшими витратами праці, грошових, матеріальних, природних та інших ресурсів.

Однак незважаючи на те, що ефективність є реальною економічною характеристикою результативності функціонування об'єктів, практичне її використання надзвичайно утруднене. Це зумовлено багатогранністю категорії ефективності й складністю її подання в конкретних вимірюваннях

Ефективність (результативність) функціонування системи у випадку визначається співвідношенням між результатами, отриманими за певний період, і затратами ресурсів, спожитих системою за цей період для досягнення певного

результату. Затрати (З) та результати (Р) можуть зіставлятися між собою різними способами. Отримані у своїй показники мають як різну форму, так і різний зміст, акцентуючи той чи інший бік поняття «ефективність». У цілому нині безліч цих показників може бути згруповано так:

1) показники виду – характеризують результат, що отримується з одиниці затрат;

2) відношення – позначає питому величину витрат, що припадають на одиницю досягнутого результату;

3) різниця (Р – З) характеризує абсолютну величину перевищення результатів діяльності над здійсненими витратами. Ця величина зазвичай називається ефектом (чи абсолютним ефектом) виробництва. При розрахунках цього показника мається на увазі, що Р і З виражені в одиницях (вартісних, натуральних) одиницях виміру, у той час як для двох попередніх груп показників ця умова не є обов'язковою;

4) показники виду характеризують ефект, що отримується з одиниці витрат (відносну величину ефекту),

5) показники – відбивають питому величину ефекту, що припадає на одиницю одержуваних результатів;

6). відношення приросту результату за певний період часу до величини витрачених у період ресурсів;

7) співвідношення темпів зростання результату та витрат;

8) співвідношення нормативного та фактичного значень показника.

Цей перелік може бути доповнений ще низкою модифікацій зазначених показників. Однак найчастіше використовуваним критерієм ефективності є показник першого з перерахованих типів:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результат}}{\text{Затрати}}$$

При цьому під результатами завжди розуміється досягнутий (плановий) ефект, який найчастіше описується такими показниками, як обсяг випуску та реалізації продукції, прибуток, рівень конкурентоспроможності тощо. Затрати характеризуються використанням різних видів економічних ресурсів: праці, капіталу, матеріалів, енергії, інформації тощо.

У кожному з перелічених вище показників поняттям витрат і результатів можна надавати різного конкретного змісту. При цьому неминуче трансформуватимуться і показники ефективності, що їх вимірюють. Переважна більшість прийнятих в економічній практиці критеріїв оцінки ефективності функціонування виробничих систем засноване на варіюванні поняттями «результат» і «затрати» в рамках наведеної вище системи. Очевидно, що для кожного конкретного об'єкта оцінки набір показників ефективності залежатиме від характеру здійснюваної діяльності, яка визначає специфічні види споживаних ресурсів і отриманих результатів. Ці показники можуть бути використані як на макрорівні (країна, галузь), так і для оцінки діяльності окремих підприємств та їх

підрозділів, Для цього кожен із зазначених критеріїв результативності повинен бути представлений низкою приватних показників.

Література:

1. Базалійська Н.П., Міщук В.В. Сутнісні підходи формування системи мотивації трудової поведінки працівників на підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 9. С. 232–236
2. Квасній Л.Г., Солтисик О.О., Федішин В.В. Роль мотивації і стимулювання персоналу в системі забезпечення розвитку підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/39.pdf
3. Жигалкевич Ж.М., Нечитайло М.І. Система мотивації праці персоналу як чинник підвищення ефективності діяльності підприємства. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2021/3.pdf
4. Лисак В. Ю., Ткачук В. В. Мотивація праці управлінського та виробничого персоналу: теоретичні аспекти. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 13(2). С. 108–111.

HISTORICAL AND LEGAL SCIENCES

**ІНФОРМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ У ПОЛЬЩІ
НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ВИКЛИКИ І ВІДПОВІДІ**

Задворний Андрій Олександрович

Аспірант

(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Неприцький Олександр Анатолійович

Кандидат історичних наук, доцент

(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Впровадження цифрових технологій у всіх галузях економіки, науки, соціальної сфери, культури тощо стимулювало швидкі зміни у системі управління людськими ресурсами. Польща, демонструючи високі темпи розвитку напередодні вступу до Європейського Союзу, провела швидку модернізацію державної та комерційної сфери, у тому числі в питаннях роботи із кадрами. Польський досвід може розглядатися як зразок кращих практик, і має вагоме значення для інших держав, зокрема, для України.

Сферу впровадження інформаційних технологій у практику управління персоналом у Польщі вивчали Й. Заяц [1], М. Вардашко [2], Й. та К. Ярошкевичім і Ч. Шмідт [3], М. Карвінський [4] та інші. Дослідники приділяли особливу увагу інформатизації системи управління людськими ресурсами, технічним можливостям програмного забезпечення та людському виміру провадження нових технологій.

Мета статті полягає в аналізі чинників, що були викликами і стояли на перешкоді інформатизації системи управління людськими ресурсами у Польщі на початку ХХІ століття.

М. Карвінський подає загальний перелік причин, що створювали перешкоди у впровадженні інноваційних технологій в управління людськими ресурсами: рівень комп'ютеризації підприємств; висока ціна спеціальних програмних додатків для управління людськими ресурсами; піклування про безпеку інформації; недостатня підготовка персоналу для роботи із новітніми програмами; опір змінам; недостатньо пропрацьована програма інформатизації [4, с.67].

Проте, долаючи ці перешкоди, підприємства, установи та організації максимально швидкими темпами впроваджували інформаційні технології в систему управління людськими ресурсами. Великі підприємства з охотою і без опору впроваджували нові технології, а рівень комп'ютеризації був надзвичайно високий. Малі і середні підприємства у Польщі також активно використовували нові технології. Станом на 2002 рік 91% малих і середніх підприємств обладнали робочі місця комп'ютерами [2, с.179]. Оскільки забезпечення підприємства

комп'ютерною технікою вимагала коштів, то деякі підприємці все ще вважали, що така інвестиція для них не окупиться.

Вибір програмного забезпечення для кожного конкретного підприємства, установи чи організації був надзвичайно важливим рішенням. Потрібно було ідентифікувати потреби у сфері управління людськими ресурсами. У більшості працівників не було бачення, що саме має робити програмне забезпечення, і які завдання можна вирішувати з його допомогою. Тому на початку століття значну роль відігравали зовнішні консультанти, які пропонували засоби вирішення проблем із управлінням людськими ресурсами.

Особлива увага зосереджувалася на еластичності програмного продукту, яка мала передбачати максимум індивідуальних налаштувань під особливі потреби кожного клієнта. А також, важливим елементом була можливість підлаштовувати програмний додаток під зміни в організації клієнта пов'язані із її розвитком.

Важливим питанням, пов'язаним із використанням інформаційних систем, була безпека даних, які часто могли становити комерційну таємницю. Через під'єднання до мережі Інтернет сторонні особи могли отримати несанкціонований доступ до них. На цей факт звертали увагу, фактично, всі фахівці з управління людськими ресурсами та застосування електронних технологій [4. с.74]. А відповідно, потрібно було впроваджувати додаткові заходи з безпеки, як, наприклад, проведення обслуговування та ремонту систем виключно на місці, без надання доступу працівнику обслуговуючої фірми online.

Таким чином, на вибір програмного продукту для управління людськими ресурсами поряд із вищезазначеними чинниками, стала впливати географічна близькість офіційного представництва розробника продукту. А для зберігання особливо важливих архівних даних активно використовували комп'ютери, що взагалі не були під'єднанні до мережі.

Впровадження програмного забезпечення в систему управління часто тягнуло за собою скорочення кадрів у відділі роботи із персоналом. Проте, це явище не набуло значного (чи загрозового для працевлаштування) розміру, оскільки ефективність роботи інформаційної системи залежала від внесених до неї коректних і актуальних даних, а також від їх аналізу, що, у свою чергу, вимагало постійної кропіткої роботи персоналу.

Встановлення відповідного програмного забезпечення вимагало від працівників опанування нових видів діяльності. Співробітники, які не працювали раніше із подібним програмним забезпеченням (особливо люди передпенсійного віку) боялися, що не зможуть опанувати нове комп'ютерне забезпечення і чинили опір змінам, прагнучи вирішувати всі завдання традиційним способом.

Поширеною практикою в той час була «примусова» інформатизація. Навіть у структурах із високим рівнем комп'ютерного забезпечення потрібно було запроваджувати електронні системи управління персоналом зважаючи не лише на технологічну готовність і матеріальне забезпечення процесу, але й на психологічну готовність співробітників прийняти зміни і долучитися до їх впровадження. Єдиного аргументу, що це сприятиме досягненню конкурентних

переваг і підвищить ефективність використання людських ресурсів виявлялося замало.

Отже, інформатизація системі управління людськими ресурсами в Польщі на початку XXI століття зіштовхнулася з істотними викликами технологічного та психологічного характеру. Подолання цих бар'єрів вимагало пристосування програмних продуктів і системи комунікації до потреб замовників та змін у роботі з користувачами (персоналом), що, зрештою, було успішно зроблено.

Джерела та література

1. Zając J. Technologie informacyjne i komunikacyjne a zarządzanie personelem. Warszawa: MGG Conferences Sp. z o.o., 2012. 86 s;
2. Wardaszko M. Przenikanie technologii informacyjnych do sektora małych i średnich przedsiębiorstw – aspekty zarządzania kapitałem ludzkim i wiedzą. *Najlepsze praktyki zarządzania ludźmi w małych i średnich przedsiębiorstwach*. Warszawa: Polska Fundacja Rozwoju Kadr, 2004. S.154-167;
3. Jaroszkiewicz J., Jaroszkiewicz K., Szmidt Cz. Komunikacja wewnętrzna w małych i średnich przedsiębiorstwach. *Najlepsze praktyki zarządzania ludźmi w małych i średnich przedsiębiorstwach*. Warszawa: Polska Fundacja Rozwoju Kadr, 2004. S. 87-95;
4. Karwiński M. Informatyzacja funkcji personalnej. *Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie*. 2006. № 719. S. 67-76.

**РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО 1922-1933 РР.:
ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ**

Кокоша Анна Володимирівна

здобувач II курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Тривалий час проблема військово-політичного та економічного співробітництва між СРСР та Німеччиною в означений період була закритою для вітчизняних дослідників. Під особливу заборону попадали будь-які аспекти багатопрофільного військового співробітництва обох агресорів, які в недалекому минулому намагалися спільно реалізувати ідею світового панування. Перемога антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні та засудження нацизму світовою спільнотою змусили СРСР у будь-який спосіб відмежуватись від переможеного агресора та приховати той період активного співробітництва, коли СРСР, всупереч міжнародним заборонам, сприяв відродженню соціально-економічної та військової могутності Німеччини.

Суттєві зрушення у вивченні проблеми відбулись лише з кінця 1980-х рр.. Вони були пов'язані із демократизацією радянського суспільства в період перебудови та доступом дослідників до засекречених раніше архівних матеріалів, які дали змогу всебічно та більш об'єктивно проаналізувати проблему. Посилення інтересу дослідників та громадськості до радянсько-німецького співробітництва відбулось у 1990-х рр., чому сприяли радикальні соціально-політичні трансформації – розпад СРСР та об'єднання Німеччини.

Однією з перших спроб проаналізувати радянсько-німецькі відносини Рапальського періоду можна вважати монографію А. Ахтамзяна «Рапальская политика. Советско-германские дипломатические отношения в 1922-1932 гг.», що вийшла друком у 1974 р. У ній досліджуються міждержавні відносини Радянського Союзу та Веймарської республіки в Рапальський період. Підготовка та укладання Рапальського договору, Московського (1925 р.) та Берлінського (1926 р.) договорів, основні підсумки радянсько-німецького економічного співробітництва складають головний зміст книги. Автор розглядає переважно дипломатичні й економічні аспекти двосторонніх відносин, висвітлюючи Рапальську політику з урахуванням нових для того часу радянських і зарубіжних публікацій, і навіть вивчених у політичному архіві (ФРН) німецьких дипломатичних документів. Однак, цілком очевидно, що підбірка таких документів була тенденційною, в рамках пануючої тоді комуністичної ідеології [4].

Помітним внеском у вивчення проблеми досліджуваного періоду стали праці сучасних дослідників Б. Жигалова та Ю. Фельштинського В зазначених роботах основна увага сконцентрована на міждержавному економічному співробітництві СРСР – Німеччина. Серед українських і російських істориків, які почали на

початку 90-х рр. відкрито говорити про співробітництво обох країн слід назвати В. Бойцова, С. Горлова, А. Трубайчука, В. Газіна [10; 13; 5; 12; 7].

Вагомим дослідженням теми є праця С. Горлова «Совершенно секретно: Альянс Москва-Берлин». Спеціаліст з міжнародних відносин, співробітник історико-дипломатичного управління МЗС РФ С. Горлов опублікував монографію, в якій вперше у вітчизняній історичній літературі детально розкрив проблему становлення взаємин двох держав після укладання Версальського договору, розвиток військово-політичного та військового співробітництва між Радянським Союзом та Веймарською Німеччиною у міжвоєнний період. Витративши довгі роки на вивчення архівних матеріалів СРСР і Німеччини, на всебічний аналіз західної та вітчизняної історіографії, С. Горлов зумів відтворити фактично по днях картину становлення, розвитку та припинення тісної кооперації армій двох держав [9].

Нове бачення історії зовнішньої політики СРСР і Веймарської республіки в повоєнну добу зуміли сформувати українські вчені І. Ветров та О. Шевченко. Автори монографії «Червона армія і рейхсвер: військово-технічна співпраця у 1922-1933рр.», вперше у вітчизняній історіографії докладно й об'єктивно висвітлили досвід, історію військово-технічного співробітництва Червоної армії та збройних сил Веймарської республіки у 1922-1933 рр., актуалізували проблему взаємодії економіки й політики в міждержавних стосунках, внесли гідний внесок у розвиток сучасної історичної думки [6].

Важливим аспектом у вивченні історіографії є врахування наукових праць закордонних дослідників, які займалися дослідженням політичної, економічної, військової співпраці між Німеччиною та СРСР. Серед них варто виділити дослідників Г. Берндорфа «Загальне між Сходом та Заходом. З таємниць Німецької республіки», Г. Гельбіга «Носії політики Рапалло». У своїх працях вони висвітлюють зовнішньополітичні відносини Веймарської республіки та звертають особливу увагу на відношення правлячої еліти до Рапальського договору. Варто відзначити також дослідження Ц. Манфреда «Рейхсвер і Червона Армія. 1920-1933. Шляхи та етапи незвичайної співпраці» [1; 2; 3].

Зарубіжні дослідники роблять висновки про те, що Радянський Союз співпрацював тільки в тих галузях, які були вигідні СРСР, при цьому всі витрати перекладали в основному на Німеччину. Але, все ж таке співробітництво не дозволило Німеччині відстати від країн Заходу в розвитку сучасної військової техніки. А СРСР зміг налагодити свій військово-промисловий комплекс.

Підсумовуючи аналіз радянської, закордонної та сучасної історіографії, слід відзначити, що проблема радянсько-німецьких відносин 1922-1933 рр. на сьогоднішній час не знайшла свого достатнього й об'єктивного висвітлення. Ситуація дещо покращилась із крахом комуністичної системи та тимчасовою демократизацією суспільного розвитку в колишніх радянських республіках упродовж 1990-х рр., коли дослідники мали змогу отримати доступ до частини засекречених раніше архівних документів, увівши їх до наукового обігу. Однак, взяття курсу на побудову тоталітарного суспільства в сучасній росії з початку

2000-х рр., що супроводжується закриттям доступу дослідників до архівних матеріалів, посиленням політичної цензури. Тому, лише поразка путінського режиму, демократизація російського суспільства можуть забезпечити прогрес у вивченні цієї складної, однак важливої теми. Адже її всебічне та неупереджене вивчення є неможливим без аналізу інформації, яка під грифом «таємно» досі зберігається в російських архівах.

Список використаних джерел та літератури:

1. Berndorff Hans. General zwischen Ost und West. Aus den Geheimnissen der Deutschen Republik. Hamburg, 1954. 320 S.
2. Helbig Herbert. Die Träger der Rapallo-Politik. Göttingen, 1958. 214 S.
3. Manfred Zeidler. Reichswehr und Rote Armee. 1920–1933. Wege und Statinen einer ungewöhnlichen Zusammenarbeit. München, 1993. S. 48–49.
4. Ахтамзян А. Рапальская политика. Советско-германские дипломатические отношения в 1922–1932 гг. М.: Международные отношения, 1974. 304 с.
5. Бойцов В. Рейхсвер и Красная армия // Красная звезда. 1990. 25 ноября.
6. Ветров І., Шевченко О. Червона армія і рейхсвер: військово-технічна співпраця у 1922–1933 рр. К.: Генеза, 2008. 248 с.
7. Газін В. Економіка і зовнішня політика Веймарської республіки (1925 – 1933 рр.). Кам'янець-Подільськ, 1994. 165 с.
8. Горлов С. Совершенно секретно: Альянс Москва – Берлин, 1920-1933 гг. М.: Олма-Пресс, 2001. 264 с.
9. Жигалов Б. Германия и СССР: Экономические и политические отношения (март 1918 – июнь 1941 гг.) Томск, 2013. 140 с.
10. Трубайчук А. Червона армія і рейхсвер у 20-ті роки // Український історичний журнал. 1993. №1. С. 40-49.
11. Фельштинський Ю. Крушение мировой революции. Брестский мир: Октябрь 1917 – ноябрь 1918. М.: Терра, 1992. 656 с.

СТАЛІН - ІДЕОЛОГ ТЕРОРУ 1936-1937

Кулик Катерина Володимирівна

здобувач другого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти освіти
(Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського)

«Великий терор» – широкомасштабна кампанія масового придушення громадян, розгорнута в Радянському Союзі в 1937-1938 р. з метою усунення реальних і потенційних політичних опонентів, залякування населення, зміни державного і соціального устрою. [2 с. 16]

За задумом Сталіна, масові операції 1937-1938 рр. мали завершити двадцятирічну боротьбу Радянського Союзу проти «соціально ворожих елементів» і потенційної «п'ятої колони». Більшовицькі лідери не змогли чітко визначити критерії «ворога», які продовжували змінюватися протягом 1930-х. Тому до радянських концтаборів відправляли нові соціальні та національно-демографічні групи, частину громадян розстрілювали.[4] Сталін впроваджував соціальні зміни, які збільшували його владу та контроль над суспільством.

Відомо, що першими жертвами Великого терору стали селяни. Український досвід вказує на те, що на першому етапі операції, а саме з серпня по грудень 1937 р., найбільше обвинувачень було зосереджено особам, винним у різних кримінальних злочинах. Звинувачення також були в основному спрямовані проти тих, хто в тій чи іншій формі висловлював своє невдоволення політичним, колгоспним ладом, критикував його недоліки, пророкував війну з фашистською Німеччиною і крах сталінського режиму. Архівні джерела підтверджують, що на перших етапах, терористична діяльність мала переважно цілеспрямований характер. Підтвердженням є облікова картка органів ГПУ-НКВС, відомості про особу чи осіб з джерела (тобто інформатора), довідка сільради (довідка сільради видається райвідділом). НКВС Підготувати та надіслати запит Четвертого відділу НКВС УРСР УГБ КОУ), характеристики інших органів вказаної особи.

Внаслідок «національних операцій» суттєво змінилася національна культурна карта УРСР. Відтоді, після арешту політично та громадсько-активних національних представників, інші громадяни намагалися їх наслідувати на національному рівні – вони ставали росіянами. Словом, етнічні та культурні ознаки (національні школи, газети, культурні заклади, мови тощо) швидко зникали в місцях концентрації проживання етнічних спільнот. Саме цього прагнули Й. Сталін і його оточення на шляху формування нової спільноти радянського народу. [2 с.7]

Е. Ешплбом сказав: «Хоч жертвами 1937 і 1938 років могли бути більш відомі люди, і нічого подібного до «показових процесів» тих років більше ніколи не повториться, арешти під час Великого терору будуть самим «хорошим вибором». Тут мова йде не про пік репресій, а про одну з незвичайних хвиль репресій, що прокотилася країною за часів правління Сталіна: Великий терор, який зазнав еліти – старих більшовиків, керівних членів партії та військових. лідери Більш

потужний удар. Загалом це торкнулося ширшого кола соціальних верств і призвело до надзвичайно великої кількості смертних вироків[3, с. 95-96].

Варто зазначити, що реакція громадськості УРСР на політику державного терору також була різною. Частина населення під впливом сталінської пропаганди вірила в правильність і законність покарання «ворогів народу». Інша частина зазнала насильства та фізичних знущань з боку каральних та репресивних органів, висловлюючи своє невдоволення у формі прихованого протесту. Тисячі пригноблених людей та їхні родини вже давно перебувають у стані внутрішнього «вигнання». «Великий терор» не лише завдав шкоди економічній та обороноздатності Радянського Союзу, а й негативно вплинув на морально-психологічний стан радянського суспільства напередодні та в перші дні Другої світової війни [1 с. 455].

Економіка УРСР втратила велику кількість спеціалістів сільського господарства (німців, поляків, чехів, греків, які створили технічні господарства для виробництва великої кількості продовольства та сировини), інженерно-технічного персоналу, досвідчених майстрів тощо. Українське суспільство втратило значний потенціал різноманіття технологічного, культурного і практичного досвіду інших націй для власного подальшого політичного і соціально-культурного розвитку. [2 с.8]

Сталін був не лише одним із головних архітекторів цього терору, а й головною фігурою, яка керувала та затверджувала репресивну політику. Він викривав і підписував списки тих, хто підлягав придушенню, і наказував про масові арешти та страти. Великий терор був частиною сталінської стратегії зміцнення влади та придушення можливих опонентів. У цей період репресії відбувалися на всіх рівнях суспільства, включаючи політичні партії, військових, інтелігенцію, фермерів, релігійні та етнічні меншини. Репресивна політика супроводжувалася масовими арештами, фальшивими звинуваченнями, масовими розстрілами, масовими відправленнями до таборів ГУЛАГу. Він використовував ідеологію комунізму для виправдання політики репресій. Він переконував, що ці заходи були необхідними для захисту "комуністичного ладу" від внутрішніх та зовнішніх загроз, і впливовий вплив його ідеології змушував інших виконувати його директиви.

Головну відповідальність за цей період і терористичну політику Радянського Союзу в 1930-х роках несе Сталін. Він був мислителем і керівником цієї діяльності, і саме він виступив ініціатором цієї ініціативи. Великий терор слід розглядати в контексті політичних та ідеологічних цілей Сталіна та радянської керівної партії.

Великий терор 1937–1938 років посідає особливе місце серед репресивних акцій сталінського режиму в 1930-х роках як за кількістю жертв, так і за соціально-економічними та політичними наслідками. Досвід України підтверджує, що коли влада починає заарештовувати «ворогів народу», то в першу чергу йде на ліквідацію реальних і потенційних опонентів режиму. Це завдання вирішували в основному працівники радянського НКВД, які фальсифікували справу і за всяку ціну прагнули досягти «успіху». Водночас це є частиною стратегії планомірної

ліквідації категорій населення, які владою взяті на облік як неблагонадійні або визнані соціально небезпечними.

Список використаних джерел та літератури

1. Бажан О. Реакція українського соціуму на репресивну політику радянської держави в 1937–1938 роках // Політичні репресії в Українській РСР 1937–1938 рр.: дослідницькі рефлексії та інтерпретації. До 75-річчя «Великого терору» в СРСР. Матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 15 березня 2012 р. / Упор.: О. Г. Бажан, Р. Ю. Подкур. – С. 437-455.

2. Великий терор 1937 – 1938 років : жертви і виконавці : збірник наукових статей . – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2019. - 210 с [Електронний ресурс].

– Режим доступу
<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80.pdf>

3. Ешлбом Е. Історія ГУЛАГу / Пер. з англ. А. Іщенко. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 511 с.

4. Україна в добу «Великого терору». 1936–1938 рр. / Авт-упор. Богунов С., Золотарьов В., Рафальська Т., Радзивіл О., Шаповал Ю. – К.: Либідь, 2009. – 544 с.

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

DESIGN OF MECHATRONIC INDUSTRIAL SYSTEMS

Serhii Onyshchenko,
PhD, Associate Professor
(Berdyansk State Pedagogical University)

Today, thanks to the wide application of the results of research on mechatronics in industry, it is possible to define industrial mechatronics as a special direction of development of this field of science. It is devoted to the analysis of problems of connection and organization of interaction of industrial electromechanical, electronic nodes, aggregates and information devices in the process of operation and direct movement of the mechatronic system in order to obtain a synergistic effect. It is necessary to define a mechatronic object that is synthesized thanks to the synergistic combination of precision mechanics nodes with electronic, electrotechnical and computer components, which ensure the design and production of qualitatively new modules, systems, machines with intelligent control of their functional states. A mechatronic object is a general concept that includes a mechatronic system, unit, module or node. A mechatronic module is a unified mechatronic object that has autonomous documentation and is intended, as a rule, to implement movements along one coordinate. At the same time, they mean the mechatronic movement module. Let's highlight a mechatronic node, which fundamentally differs from a mechatronic module in that it is not unified. Another concept is a mechatronic unit, it consists of several modules.

Research [1] offers a developed interpretation of the concept of mechatronics - as a branch of science devoted to the analysis of the executive states of mechatronic objects and the functional interaction of mechanical, energy and information processes between them and the external environment. At the same time, obtaining a synergistic effect or the synergy of this field of science was carefully reflected in the articles [2, 3]. In works [4, 5] the scientific, terminological representation of the interpretation of mechatronics at the industrial level is highlighted.

Thus, it is possible to distinguish a mechatronic system - which consists of several aggregates or an aggregate and a number of individual modules, that is, from objects of the same or different lower levels. A system is a set of components that are connected in some way: subject to a certain relationship, dependence or regularity; acting as a whole. A mechatronic system fully meets this definition as a collection of mechanical, electronic and control components that form a synergistic unity that acts as a whole.

Literature:

1. Алексієв В.О., Волков В.П., В.І. Калмиков В.І. Мехатроніка транспортних засобів та систем : *Навчальний посібник*. Харків : ХНАДУ, 2004. 176 с.
2. Алексеев В.О. Информационный анализ и синтез мехатронных систем. *Вестник ХГАДТУ*. №12-13, 2000. С. 199-201.

3. Alekseyev O.P., Matsiy M.E. Monitoring of transport communications. *Автомобиль и электроника. Современные технологии.* 14/18, 2018. С. 44-48. DOI: 10.30977/VEIT.2018.14.0.44.

4. Onyshchenko S. Visual Means in the Educational Activity of Professional Teachers of the Professional Education System. *Scientific and research work in the system of teacher training in natural, technological and computer spheres : materials of VIII international scientific conference (with the international participation), Berdyansk, September 16-17, 2021.* Berdyansk : BSPU, 2021. P. 213–215.

5. Serhii Onyshchenko. Educational Quest as an Innovative Tool for Studying Nanotechnologies in Specialty 015 “Professional Education. Energy». *Innovation processes in science and education : Materials of the III International research and practical internet conference (November, 30, 2022) : collection of abstracts // for the general ed.* Ph.D Serhii Onyshchenko. Zdar nad Sazavou : «DEL a.s.», 2022. P. 11–12.

RESEARCH ON THE LEGAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF
EDUCATIONAL EDUCATIONAL COOPERATION AND ACADEMIC
EXCHANGES BETWEEN UKRAINE AND CHINA

Wang Yixuan

Doctoral Student in Education
(Lviv Polytechnic National University)

ABSTRACT : In recent years, the deepening of international educational cooperation between Ukrainian and Chinese universities and colleges, in the process of academic practice, under the conditions of laws and regulations, cooperation between Chinese and Ukrainian universities and colleges has gradually explored a road of sustainable development of intercultural cooperation and exchanges in higher education that is suitable for the current educational context and has achieved certain stage-by-stage fruitful results. Continuous strengthening of international educational cooperation and academic exchanges, the strengthening of its own schooling strength, to promote the overall development of the school's various undertakings, for the two countries to better step into the internationalization of the track to lay a solid foundation.

In addition, both Ukraine and China have paid particular attention to the regulation of legal provisions while continuously strengthening themselves. The two countries have implemented internationalization strategies to break through the bottlenecks of development and achieve leapfrog development in education and teaching. The development of cooperation and agreements between the two countries has resulted in a clearer and more standardized policy base and legal provisions.

1. Signing of the Treaty of Friendship and Cooperation between the People's Republic of China and Ukraine:

Ukraine has a long history of friendly relations with China. In 1992, when Ukraine became an independent state, China established diplomatic relations with Ukraine in the same year. From December 3 to 6, 2013, at the invitation of President Xi Jinping of the People's Republic of China, then President of Ukraine Viktor Yanukovich paid a state visit to the People's Republic of China. During Yanukovich's visit to China, the two sides approved the "China-Ukraine Strategic Partnership Development Plan (2014-2018)", signed the "People's Republic of China and Ukraine Friendship and Cooperation Treaty", "The People's Republic of China and Ukraine on Further Deepening Strategic Joint Statement on Partnership. On February 27, 2015, the Thirteenth Meeting of the Standing Committee of the Twelfth National People's Congress decided: To ratify the Treaty of Friendship and Cooperation between the People's Republic of China and Ukraine signed by President Xi Jinping on behalf of the People's Republic of China on December 5, 2013 in Beijing.

The signing of the Treaty of Friendship and Cooperation between the People's Republic of China and Ukraine is of great significance, marking a higher level of development of China-Ukrainian relations. On the basis of summarizing historical experience, the Treaty outlines the main principles and results of China-Ukrainian

relations and puts into legal form the peaceful idea of friendship between the two countries and peoples for generations to come. The two sides are determined to take the Treaty as the legal basis for friendship and cooperation between the two countries, to abide by the principles set out in all documents signed by China and Ukraine since the establishment of diplomatic relations in 1992, and to promote the continuous development of the China-Ukraine strategic partnership for the benefit of the peoples of the two countries.

The Treaty defines in detail the legal basis and norms of Ukraine and China in various spheres under conditions of friendship and cooperation. In particular, article 10: The Parties shall, on the basis of equality and mutual benefit, expand and deepen cooperation in trade, economy, agriculture, mining, energy, transportation, infrastructure, aerospace, finance, investment, science and technology, communications and other areas of interest to the Parties. The Parties shall cooperate within the framework of the international financial system, economic organizations and forums. The Parties shall ensure the protection of intellectual property rights, including patents, trademarks, copyrights and related rights, in accordance with their national laws and international treaties to which they are parties. Article 11: The Contracting Parties actively encourage coordination and cooperation in the fields of culture, education, science, tourism, health care, information, social security, sports, environmental protection and other areas of mutual interest. The development goals in economic and educational cooperation and exchanges were emphasized, laying down the legal basis and norms for the promotion of smooth cooperation between the two countries in various endeavors.

2. Conditions for mutual recognition of school graduates' diplomas between Ukraine and China

2.1 Conditions for the recognition in Ukraine of diplomas of graduates of Chinese schools:

First, the Ukrainian side recognizes the full-time general higher secondary school diploma issued by the People's Republic of China. Holders of this certificate are eligible for admission to higher educational institutions in Ukraine. Secondly, the Ukrainian side recognizes the certificate of secondary vocational and technical education issued in the People's Republic of China. Holders of this certificate are eligible for employment in Ukraine in the specialties and at the professional level indicated on the certificate and for admission to higher educational establishments in Ukraine. Thirdly, the Ukrainian side recognizes the certificates of higher education issued by institutions of higher learning and scientific research in the People's Republic of China. Holders of such certificates are eligible for further studies (including studies at graduate schools) and employment in Ukraine in the specialization and level indicated on the certificate. Fourthly, the Ukrainian side recognizes the degree certificates issued by the degree-granting units approved by the Academic Degrees Committee of the State Council of the People's Republic of China.

2.2 Conditions for the recognition in China of diplomas of graduates of Ukrainian schools:

IV International Research and Practical Internet Conference
(October, 20, 2023, Zdar nad Sazavou)

Pursuant to the Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of Ukraine on the Mutual Recognition of Academic Qualifications and Degree Certificates, signed in Beijing on 11 December 1998, The People's Republic of China recognizes academic certificates issued by Ukrainian institutions of higher education and diplomas issued by the Supreme Degree Council of Ukraine. Among them, it has been verified with the General Department of the Foreign Affairs Division of the Ministry of National Education that China recognizes the diplomas of graduates of Ukrainian schools under the following conditions: First, the Ukrainian school must be a state university. Second, Chinese students must have a high school diploma; The third is to obtain the Ukrainian Preparatory Course Completion Certificate; The fourth is to complete the prescribed courses within the prescribed academic year of Ukrainian University; Fifth, they must be registered with the Educational Service of the Chinese Embassy in Ukraine and report annually the academic year's transcripts.

The promulgation and implementation of the Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of Ukraine on the Mutual Recognition of Academic Qualifications and Degree Certificates has laid a solid legal foundation for educational exchanges between the two countries and for exchanges and interactions among international students. The internationalization of education between Ukrainian and Chinese schools has been further promoted. The active development and cooperation between Ukraine and China in the field of education also plays an active and important role in promoting the healthy development of relations between the two countries. In particular, the establishment of the Cooperation Committee between the two sides has further promoted the development of relations between the two countries to a new level.

REFERENCES

1. China Ministry of Education Information Platform for the Supervision of Chinese-Foreign Cooperative Schools www.crs.jsj.edu.cn
(<https://china.mfa.gov.ua/zh/partnership/cooperation-in-education>)
2. Chen .X to speed up the construction of regional characteristics of a high-level university

МІСЦЕ СИНЕРГЕТИЧНОГО АСПЕКТУ ВІРТУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТІ

Бойко Оксана Юріївна

Аспірант третього року навчання
(Запорізький національний університет)

Синергетичний підхід до дослідження будь-якого явища є доцільним для систем, які постійно змінюються[2]. Сучасна комунікація, яка трансформувалася в онлайн-комунікацію не є остаточно сформованою із-за постійних змін у мові чи нових застосунків. На думку Ковалю І.С., постійне чергування порядку та хаосу в професійній діяльності рятувальників ДСНС – це одне з основних педагогічних досягнень методології синергетики[1]. З урахуванням цифровізації всіх сфер життя, можна стверджувати, що чергування хаосу та порядку властиве будь-якій професійній діяльності, серед яких є і освіта. Таким чином, у зв'язку з синергетичним аспектом мови та освіти, віртуальна комунікація може збагатити освіту, а освіта – онлайн-комунікацію.

У роботі Тетяни Храбан дається наступне визначення інтернету: «це синергетичний зв'язок комунікації, що поєднується з процесами пізнання і створення механізмів узгодженості окремих систем, що продукують контент". На прикладі «олбанської мови», дослідниця пояснює, що лексико-фразеологічний склад мови інтернет-комунікації можна розглядати як певну відкриту стійку систему, а властивості мовної системи віртуальної комунікації зумовлені атрactorами. Флуктуаціями у віртуальній комунікації є порушення мовних норм та набір мовних кліше. Джерелом флуктуацій виступає ігровий аспект віртуальної комунікації та втома від нормативного аспекту інтернет спілкування. Надмірна кількість флуктуацій в онлайн спілкуванні призвела до нестабільності та мінливості мовного аспекту віртуальної комунікації[4]. Проте, онлайн-комунікація – це не тільки про порушення мовних норм. Застосовуючи лише синергетичний підхід до дослідження можна побачити єдність принципів комунікації та діяльності.

У монографії «Синергетика і творчість» зазначено, що викладання у синергетичній парадигмі освіти не може бути просто викладом готових фактів. Викладач має спиратись на знання, які він вистраждав у творчих шуканнях і підкріпив книжковою інформацією. Зовнішні предмети мають стосуватись аудиторії, щоб відбувся акт мислення, а хаос має бути творчим і виконувати конструктивну роль в процесах самоорганізації. Нове має виникати в результаті біфуркацій. У точку біфуркацій можна прийти за допомогою певного вибору. Синергетика надає освіті нову мову для перекладу відомих положень та термінів[4]. Таким чином, освіта є відкритою, нелінійною системою, в якій процеси самоорганізації є механізмом розвитку і функціонування.

У монографії «Синергетика і освіта» розглядається людина в контексті синергетичної парадигми. Автори монографії вказують, що найбільш нелінійною системою є людина, а проявляється нелінійність у самоаналізі та особистісному

самотворенні. Крім того, людина є відкритою системою, що дозволяє їй створити порядок у собі та навколо себе. Точки біфуркації – це межа між старим та новим. У точках біфуркацій можна найбільш простими методами скоригувати поведінку людини. Синергетична модель особистості має три рівні – особистість як суб'єкт саморозвитку(мікрорівень), особистість суб'єкт професійного становлення(мезорівень) та особистість як суб'єкт цивілізації(макрорівень). Тому стратегічними завданнями освіти мають стати інноваційність, гуманізація, толерантність, динамізм, цілісність, антропоцентризм, відкритість і демократизація [3]. Варто зауважити, що саме з урахуванням синергетичної моделі особистості була визначена мета освіти та основні компетентності здобувачів освіти за концепцією НУШ.

Сучасні ІКТ з синергетичною віртуальною комунікацією підкорили синергетичну особистість кожного сучасного здобувача освіти. Інтернет спілкування змінює структуру або породжує нові форми діяльності кожного учня. Основним підходом у навчанні сьогодні є діяльнісний підхід. Тобто, онлайн-комунікація буде вдалим інструментом викладання в руках творчого і відкритого вчителя. Крім того, віртуальна комунікація створює умови, за яких творчий процес пізнання розширюється до масштабів всього світу. Здобувачі освіти схильні вважати більш реальним віртуальний світ ніж традиційний. Віртуальні об'єкти то з'являються, то зникають, а це є прикладом флуктуацій з точки зору синергетики. Освіта в даному випадку рухається за принципом пізнаний-непізнаний-пізнаний або реальний-віртуальний-реальний. Тобто, для досягнення мети освіти, вчитель не повинен бути обмеженим у просторі, часі або місці, а також доводити учням, що все віртуальне працює у реальності, хоч іноді і за іншими правилами. Знання, уміння і навички вчителя мають відповідати сучасним тенденціям віртуальної реальності. Таким чином, саме синергетичний аспект віртуальної комунікації є картою дій для успішного викладання. Дослідження і відкриття більшої кількості прикладів аттракторів, флуктуаційних моментів та точок біфуркацій надасть вчителю інформацію про те, як і за допомогою чого можна вплинути на сучасних здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Коваль І.С. Системний та синергетичний підходи неперервного саморозвитку майбутніх рятувальників. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка, Психологія та Медицина*. 2022. Вип. 13. Т. 18. С. 272-282.
2. Мерщій Т.В. Інтерація масової культури в інтернеті в умовах інформатизації суспільства. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2021. Вип. 1. Т. 33. С. 127-130.
3. Синергетика і освіта: монографія // За ред. В.Г. Кременя. *Київ: Інститут обдарованої дитини*. 2014. 348 с.
4. Синергетика і творчість: монографія / За ред. В. Г. Кременя. *Київ: Інститут обдарованої дитини*. 2014. 314 с.
5. Khraban Tatyana. Synergetic approach to the study of internet-communication. *The Kazakh-American Free University Academic Journal*. Number 7. 2015. P. 65-69.

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ – ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Бурчак Ліана Володимирівна

Кандидат педагогічних наук, доцент, докторант
(Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра
Довженка)

Сучасний ринок праці гостро потребує підготовки нового покоління, здатного до здійснення інноваційної діяльності. При цьому інноваційність виступає відмінною рисою сучасного суспільства, об'єктивною реальністю, яку слід усвідомити та прийняти [5].

Українська законодавча база містить достатню кількість нормативних актів, що регламентують основні засади інноваційної політики, підтримки державою інноваційних проєктів і структур та визначають інноваційний розвиток країни. Так, у Концепції у сфері інноваційного розвитку зазначено, що «вища освіта, а також підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку» [7, с. 26] користується потужною державною підтримкою.

У сучасному освітньому просторі інноваційний розвиток особистості є одним із головних завдань професійної підготовки фахівців, здатних до саморозуміння і самовизначення у змінній дійсності, самостійного формування й коригування професійних цілей, створення нового способу життя, що уможливорює переосмислення власної діяльності в нових соціокультурних умовах. Тобто, йдеться не лише про кваліфікованих фахівців, а про компетентних, котрі розглядають професію як цінність.

Із урахуванням цих позицій звернемося до Концепції Нової української школи та Професійного стандарту вчителя, де окреслюються компетентності, що їх має сформував та продемонструвати вчитель. Зокрема, виділено наступні: 1) мовно-комунікативну; 2) предметно-методичну; 3) інформаційно-цифрову; 4) психологічну; 5) емоційно-етичну; 6) педагогічне партнерство; 7) інклюзивну; 8) здоров'язбережувальну; 9) проєктувальну; 10) прогностичну; 11) організаційну; 12) оцінювальну-аналітичну; 13) *інноваційну*, що є досить нам цікавою з погляду досліджуваної проблеми; 14) рефлексивну; 15) здатність до навчання протягом життя [4; 6].

Інноваційна компетентність вчителя розглядається як професійна компетентність, що включає здатність педагога: спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати й інтерпретувати результати; слідкувати за інноваціями, впроваджувати їх у свою педагогічну діяльність; ефективно працювати з інформаційними джерелами; розв'язувати педагогічні проблеми, спираючись на власний досвід та педагогічні дослідження [6].

Серед навичок особистості, що визначатимуть її професійну діяльність в інноваційному просторі виокремлено: аналітичне мислення та інноваційність;

активне навчання та стратегії навчання; розв'язання складних проблем; критичне мислення та аналіз; креативність, оригінальність та ініціативність; лідерство та соціальний вплив; використання технологій, моніторинг та контроль; створення технологій та програмування; витривалість, стресостійкість та гнучкість; логічна аргументація, розв'язання проблем та формування ідей [1].

Бачимо, що на першому місці знаходиться в цьому списку аналітичне мислення та *інноваційність*, що інтерпретуються як навички особистості, акцент при цьому зроблено на зміст і тенденцію динаміки змін цих навичок.

Резюмуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що проблема формування інноваційної компетентності майбутніх учителів сьогодні актуальна і цікава. Це пояснюємо тим, що педагоги, котрі розуміють потреби та виклики сучасного освітнього простору, суспільства загалом та здобувачів зокрема, мають бути готові й до впровадження нових методів, технологій, інновацій.

Вагомий внесок у розроблення проблеми формування інноваційної компетентності фахівців зроблено В. Ачканом, Н. Венцевою, І. Гавриш, І. Дичківською, С. Загороднім, Н. Калюжкою, Л. Козак, І. Коновальчуком, К. Ляшенко, Л. Петриченко та ін.

Так, у підручнику Ілони Дичківської «Інноваційні педагогічні технології» (2004) знаходимо таке визначення: «Інноваційна компетентність педагога – це нововведення в педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання, що мають на меті підвищення ефективності навчально-виховного процесу» [2, с. 18]. Погоджуємося з дослідницею в тому аспекті, що важливими є певні інноваційні зміни в освітньому процесі, що ведуть до підвищення його якості.

Н. Калюжка потрактує «інноваційну компетентність учителя як систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує здійснення ним усіх етапів інноваційної професійної діяльності: від моделювання та прогнозування до впровадження нововведення» [3, с. 273]. Тобто, авторка вказує на інтегративну характеристику дефініції і ми є солідарними з нею в цьому плані.

У власному науково-педагогічному дослідженні розглядаємо *інноваційну компетентність (ІК) майбутніх учителів як здатність особистості, що базується на динамічній комбінації знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, цінностей, досвіду, особистісних якостей й уможливує здійснення інноваційної педагогічної діяльності, забезпечує творче самовдосконалення й саморозвиток в процесі виконання професійних обов'язків.*

Перспективи подальших досліджень вбачаються нам в обґрунтуванні компонентного складу окресленого феномену.

Список використаних джерел:

1. The Future of Jobs Report. World Economic Forum. 2020. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004. 351 с.

3. Калюжка Н. С. Закономірності та принципи формування інноваційної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 2. С. 270-277.

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

5. Мироненко Н. Роль інноваційних педагогічних технологій в організації проектно-технологічної діяльності майбутніх учителів технологій. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. 2012. Вип. 112. С. 253-260.

6. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736-20.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

7. Скібенко О., Шандро Ю., Іванович О. Інноваційна діяльність підприємства в сучасних ринкових умовах. URL: <http://intkonf.org/skibenko-o-shandro-yuivanovich-os>

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ CLIL
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гайдай Ірина Олегівна

Кандидат педагогічних наук,

Герасимчук Юлія Петрівна,

Паньковик Наталія Миколаївна

(Державний університет “Житомирська політехніка”)

Вивчення ефективності та результатів застосування методик CLIL (Content and Language Integrated Learning) у навчальних закладах займає чільне місце особливо в контексті вищої освіти. На особливу увагу заслуговують дослідження переваг та можливих викликів, пов'язаних із використанням інтегрованого підходу та методики CLIL. На сьогодні перед науковцями стоїть завдання виявити сфери застосування, де ці методики можуть бути найбільш корисними.

Проаналізувавши особливості CLIL, спробуємо надати рекомендації для вчителів/викладачів та навчальних закладів щодо впровадження інтегрованого підходу та методики CLIL у навчальний процес.

Ми маємо **на меті** стимулювати обговорення серед фахівців у галузі освіти та навчання щодо переваг і обмежень цієї методики, а також сприяти подальшим дослідженням у цій галузі.

Серед видатних науковців, які досліджують методику CLIL чільне місце займає Д. Марш. Він присвятив багато років вивченню та вдосконаленню цього методу. Його дослідження методики CLIL відіграють важливу роль у розвитку цього підходу та сприяють покращенню якості навчання іноземних мов та інших предметів у багатьох країнах, допомагають розуміти, як цей підхід сприяє глибшому засвоєнню іноземної мови та інших предметів. Д. Марш досліджує теоретичні основи методики CLIL. Він вивчає, як інтегрувати навчання іноземної мови з навчанням інших предметів, таких як математика, історія чи наука.

Д. Марш також зосереджується на практичних аспектах впровадження методики CLIL у навчальний процес. Він розробляє матеріали, рекомендації та підходи, які допомагають вчителям та учням, а також викладачам та студентам успішно впроваджувати цей метод. Науковець також проводить дослідження щодо ефективності методики CLIL, досліджує, як цей підхід впливає на засвоєння матеріалу та розвиток мовленнєвих навичок учнів. Дослідження та досвід Д. Марша вплинули на розвиток методики CLIL не лише в Європі, але й у всьому світі.

На основі наших спостережень нами було сформовано деякі рекомендації для вчителів/викладачів та освітніх установ, щоб сприяти ефективному використанню методики CLIL у навчальному процесі:

Рекомендації для вчителів/викладачів:

1. *Підготуйтеся добре до уроків:* ретельна підготовка до уроків є ключем до успішного використання інтегрованого підходу та CLIL. Забезпечте наявність необхідних матеріалів, ресурсів та плану уроку.

2. *Підтримуйте активну комунікацію:* забезпечте можливості для активної комунікації студентів іноземною мовою. Заохочуйте їх задавати питання та виражати свої думки під час уроків.

3. *Використовуйте різноманітні методи навчання:* ефективне використання різних методів навчання, таких як групова робота, проекти та рольові ігри, може зробити навчання цікавішим та зрозумілішим.

4. *Забезпечуйте зворотний зв'язок:* регулярний зворотний зв'язок зі студентами допомагає виправляти помилки та адаптувати навчальний процес до їхніх потреб.

5. *Поєднуйте мовне та предметне навчання:* забезпечуйте інтеграцію мовного та предметного навчання, надаючи студентам можливість вивчати предмети на іноземній мові та розвивати мовні навички.

Рекомендації для освітніх установ:

1. *Надайте підтримку вчителям:* забезпечте вчителів необхідними навчальними матеріалами, ресурсами та можливістю професійного розвитку в галузі CLIL.

2. *Розвивайте інфраструктуру:* забезпечте доступ до сучасних технологій та навчальних просторів, які сприяють використанню методики CLIL.

3. *Створюйте сприятливу мовну середу:* розробіть середовище, в якому студенти можуть бути оточені іноземною мовою в позаурочний час, наприклад, організовуючи мовні клуби та заходи.

4. *Моніторте та оцінюйте результати:* ведіть моніторинг та оцінку результатів впровадження CLIL для забезпечення якості навчання та постійного покращення.

5. *Поширюйте досвід:* сприяйте обміну досвідом між вчителями та освітніми установами, створюючи форуми для обговорення кращих практик та інновацій.

За допомогою цих рекомендацій вчителі та освітні установи можуть сприяти успішному впровадженню методики CLIL у навчальний процес та підвищити якість навчання студентів.

Висновки та перспективи. Методику CLIL у вивченні іноземної мови є наближеною до інтегрованого підхід. Ці підходи доповнюють один одного і мають значний вплив на навчання студентів. Вони сприяють глибшому розумінню іноземної мови та предметних знань, розвивають комунікативні навички та практичне використання мови в реальних ситуаціях. Такий підхід забезпечує цілісне та збалансоване навчання, допомагаючи студентам вільно впоратися з викликами сучасного світу та відкрити нові горизонти в своєму навчанні та житті. Стаття висвітлює значущість методики CLIL у сучасному освітньому середовищі. За допомогою цієї методики студенти мають можливість одночасно розвивати мовні навички та засвоювати знання в інших предметних галузях. Важливою перевагою цього підходу є його практичний зміст та спроможність підготувати студентів до життя та роботи в глобальному світі.

Методика CLIL допомагає створити навчальну обстановку, в якій студенти активно залучені до процесу навчання та розвивають критичне мислення,

аналітичні та комунікативні навички. З іншого боку, методика CLIL, дозволяє студентам навчати предмети на іноземній мові та розвивати свої мовні компетенції в автентичних ситуаціях.

Успішні приклади використання цієї методики у різних навчальних контекстах підтверджують їхню ефективність. Вони допомагають студентам не лише вивчати мову, але й засвоювати знання в інших сферах, що робить навчання більш цікавим та різноманітним.

Рекомендації для вчителів та освітніх установ, які надаються у даній науковій розвідці, створюють фундамент для успішного впровадження методики CLIL в освітній процес закладів вищої освіти. Важливою є підтримка викладачів, створення мовного середовища та постійне вдосконалення методик навчання.

В цілому, методика CLIL відкривають нові горизонти в навчанні, допомагаючи студентам розвивати не лише мовні навички, але й широкий спектр компетентностей, які вони зможуть успішно використовувати в майбутньому.

**ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЕКОРАТИВНОГО
МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ГОНЧАРОТВОРЕННЯ**

Соловей Віктор Володимирович

Кандидат педагогічних наук, доцент
(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Зузяк Тетяна Петрівна

Доктор педагогічних наук, професор
(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Марущак Оксана Василівна

Кандидат педагогічних наук, доцент
(Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського)

Сучасний стан розвитку нашого суспільства характеризується зростанням етнічної свідомості народу, посиленням його інтересу до вітчизняної давнини, усвідомленням необхідності збереження традиційного народного мистецтва як генофонду його духовності. Народне мистецтво в Україні є складником національного способу життя, виразником його етнічних ідеалів. Любов до традицій, народних ремесел і в цілому – до розуміння сутності національних цінностей плекає і формує любов до рідного краю, до своєї Батьківщини, адже найголовнішим завданням суспільства завжди було, є і буде виховання поколінь гуманістів і патріотів, формування в них людської особистості, яка усвідомлює, хто вона, хто її батьки, який її історичний терен, розуміє свою відповідальність перед народом, перед Вітчизною.

Прилучення фахівців художньо-творчого напрямку не лише можливе, але й необхідне для повноцінного економічного і культурного розвитку України. Це інвестиція у майбутнє країни, яка може призвести до покращення якості життя громадян і підвищення їхнього патріотизму та культурного збагачення.

Проблему виховання особистості засобами народного мистецтва в науковій літературі висвітлено досить об'ємно і як засвідчують наукові дослідження українських науковців, набуває актуальності.

Одним із засобів духовно-естетичного виховання особистості є гончарне мистецтво, яке дисциплінує, привчає до створення естетичного, духовного, культурного та освітньо-виховного середовища.

Розширення діапазону духовних, естетичних і художніх потреб, упровадження національних традицій у спосіб життя молоді засобами гончарного мистецтва має спрямовуватися на розширення наукових знань, о розкривають роль цього виду мистецтва у формуванні духовної та естетичної культури майбутніх здобувачів; свідоме ставлення до естетичного світу; пізнання самого себе.

Гончарні вироби є не тільки своєрідним літописом матеріальної культури, вони є носіями і національної культури, виражають духовність народу, його історію, традиції. Споконвічне намагання майстрів прикрасити навіть найпростіші глиняні вироби шляхом удосконалення форм, декорування, розпису поливами та фарбами перетворило кераміку в об'єкт художньої творчості.

На першому етапі навчання гончарства є мистецтво бачити світ. Здобувачів освіти слід спонукати до активних спостережень, розвивати цікавість і любов до довкілля, захоплення ним. Вони мають знайомитися з творами гончарства, іншими предметами народних ремесел; творити своє мистецтво в яскравих фарбах і гончарних композиціях.

Сучасне покоління тяжіє до новітніх технологій, що стосуються інтерактивної взаємодії та комунікації, методів отримання знань та пізнання світу. Яскравим прикладом інтерактивних інструментів є імерсивні технології, які з технологічної точки зору використовують різні пристрої: інтерактивні дошки, окуляри, шоломи, рукавички віртуальної реальності тощо. Вони надають можливість реалізувати ефективне імерсивне освітнє середовище, що сприяє формуванню навчальної мотивації, інтелектуальному, емоційному, практичному розвитку, творчій самореалізації тощо.

Віртуальні образи дозволяють створити цілісну картину, яка сприймається і запам'ятовується людиною краще ніж «сухі» означення та ін.

В інформаційному відношенні образи є надзвичайно ємкою формою представлення навколишньої дійсності. У них знаходиться місце інформація про просторово-часові, динамічні характеристики предметів, їх колір та форму. Складність процесу прийому та переробки інформації полягає в тому, щоб у заплутаній та неясній картині знайти чіткі ознаки певних фізичних подій, тобто побудувати образ цих подій таким, що має предметне значення. Отже, мова йде про складність процесу сприйняття інформації, яка може бути переведена у символічну, словесну форму.

Інформаційна насиченість зорових образів дуже велика. Порівняно зі слуховими або рухомими образами вони дозволяють миттєво охопити зв'язок між елементами реальної та уявної ситуації, тобто співставити реальні та віртуальні образи. При цьому використання багатомірних кодів (поєднання кольорів, форми, конфігурації та ін.) не викликають збільшення часу сприйняття порівняно з одномірними кодами. Такі образи гарно зберігаються в пам'яті, оскільки володіють більшою асоціативною силою, ніж слова.

Комплексність в імерсивному підході передбачає вплив на всі органи чуття здобувача освіти до сприйняття навчального матеріалу, за допомогою яких реалізується принцип наочності, що не заперечує, а навпаки розширює і доповнює його з урахуванням сучасних тенденцій та можливостей. З п'яти органів сприйняття, в віртуальній симуляції на сьогоднішній день у нас є можливість задіяти три, найголовніші і діяльні – зір, слух, дотик.

Залежно від характеру взаємодії людини з віртуальним середовищем, фахівці виділяють три її види: пасивну, дослідницьку та активну. При роботі з пасивною

віртуальною реальністю, користувач виступає в якості звичайного глядача, здатного отримувати інформацію, але не керувати нею. У навчальному середовищі прикладом занурення в таку віртуальну реальність є перегляд фільмів, презентацій, цікавих дослідів тощо. На відміну від пасивної, дослідницьке віртуальне середовище дозволяє переміщатися всередині нього.

Отже, використання систем віртуальної реальності в підготовці фахівців декоративного мистецтва в процесі гончаротворення дозволяє розвантажити пам'ять, створити цілісні уявлення про явища та процеси, що вивчаються, а значить підняти рівень опанування знаннями.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

Суецька Христина Олегівна

Студентка-магістрант

(Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

Кутова Світлана Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, доцент

(Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)

Феномен менеджменту викликав інтерес у багатьох наук та професій. Він широко використовується в діловій, сімейній, соціальній та інших сферах життя людини. Зазвичай менеджмент ототожнюють із ефективністю досягнення мети спрямовуючи на це розум та працю людей.

Підґрунтям розвитку управління як науки є практичні навички та досвід в управлінні освітою. Пошук причинно-наслідкових зв'язків між структурними компонентами системи, між ціллю та завданнями підсистем, якою керують, а також між засобами та функціонуванням системи управління та її результатами дозволяють сформуванню неподільну картину роботи управлінської системи в освіті.

Не часто у наукових дослідженнях або в повсякденному житті зустрічається термін «підхід». У сфері освіти даний термін використовують, коли є необхідність виокремити педагогічну орієнтацію вчителя опираючись на певний комплекс ідей та поглядів педагогічної діяльності. Нині підходи до управлінської діяльності в аспекті сучасної школи широко досліджуються і їх нараховується велика кількість. Кожен з них актуальний в тій чи іншій мірі. Зазвичай в управлінській практиці користуються не виключно одним, а певною сукупністю підходів виходячи із проблем, потреб школи та рекомендацій Міністерства освіти та науки України.

Виділяють такі основні підходи:

– Діяльнісний підхід вбачає головною метою активної взаємодії між підлеглим та керівником пошук нового та бажання до саморозвитку, самоорганізації та самоконтролю діяльності. Діяльнісний підхід направлений на розвиток ключових компетентностей, де люди, які працюють в освітньому середовищі повинні пам'ятати, що вони є одними із перших прикладів відповідальних зрілих особистостей для учнів і що саме педагоги навчають дітей та допомагають долати перші труднощі. Відповідно до цього вони повинні приділяти увагу власному розвитку, а використання діяльнісного підходу є вдалим рішенням багатьох питань. В реалізації ідей та змісту Нової української школи головним підходом виступає саме діяльнісний. В теперішньому світі більшу цінність має критичне мислення, зрозуміле висловлювання власної думки, пошук нових креативних ідей, вміння заявити світу про себе. Учень сьогодні на уроках повинен розкривати себе, свої бажання, вміння та ідеї для того аби у

майбутньому бути впевненішим у своїх діях, а для цього вивченого теоретичного матеріалу з книги мало, саме тому діяльнісний підхід потрібно і необхідно застосовувати організовуючи навчальний процес в закладах освіти.

– Компетентнісний підхід відповідає критерієм успішно організованого внутрішньошкільного управління новітньою школою, яка відповідає стандартам НУШ, виступає компетентнісний підхід. Даний підхід базується на професійних компетентностях менеджера освіти, які сприяють ефективній управлінській діяльності. До таких компетентностей відносяться інформаційна, розумова, комунікативна, методологічна, соціальна, а також виділяємо найголовнішу – людинознавчу компетентність. Бути компетентним означає володіти комплексом знань, умінь, навичок та способів критичного мислення а також включати інші важливі якості, які дають особистості вести активну професійну діяльність направлену на досягнення ефективних результатів та зміцнити позицію певної керуючої нею установи в соціокультурному плані.

– Аксиологічний підхід. Розглядаючи аксіологію як науку про цінності цілком зрозумілим стає її місце серед центральних складових гуманістичної освітньої парадигми. Цей підхід має на меті вдосконалення особистісних якостей та системи розвивального управління, що є важливим для забезпечення організаційної структури і в свою чергу виражає важливу роль вчителя як елемента системи управління. Саме тому впровадження аксіологічного підходу до управління в освітянській ниві є актуальним, адже цінності внутрішньошкільної організації відповідають цінностям освіти.

– Гуманістичний підхід. Сутність цього підходу полягає в тому, що людина розглядається як головний ресурс, заради якої відбувається управлінська діяльність і також виступає як важливий механізм, бо саме від неї буде залежати результат. Представники даного підходу окреслюють його як новітню управлінську модель, яка розв'язує не лише питання змістового аспекту, а й ефективність технологій управління, які включають проблеми мотиваційного та координуючого аспекту а також сферу прийняття важливих управлінських рішень та відповідальність за них. Гуманістичний підхід передбачає від керівника проявляти емпатію, дивитися на ситуації із сторони іншої людини, розуміти мотиви її вчинків та причинно-наслідкові зв'язки а також передбачати психологічні реакції. Тобто головне завдання керівника полягає в доброзичливій співпраці з людьми, в створенні хорошої атмосфери та її підтримці у педагогічному колективі – саме у цьому і полягає гуманність.

– Особистісно зорієнтований підхід базується на засадах конструктивного діалогу всередині колективу, де керівник максимально орієнтується на індивідуальні особливості та системи поглядів на світ. Підґрунтям особистісно зорієнтованого підходу в управлінні закладом освіти вважають комплекс теоретичних та практичних положень про особистість, які слугують її розумінню неподільності, а також аналіз та дослідження умов її самоактуалізації. Керуючи педагогічним колективом згідно даного підходу обидві сторони виступають рівноправними партнерами.

Отже, поєднуючи теоретико-методологічні основи з підходами до управлінської діяльності керівник закладу освіти зможе забезпечити ефективну систему управління спрямовану на досягнення поставлених освітніх цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вдовиченко Р. П. Управлінська компетентність керівника школи / Р. П. Вдовиченко. – Х. : Вид. група «Основа», 2007.
2. Григораш В. В. Організація діяльності керівника школи / В. В. Григораш. – Х.: Вид. група «Основа», 2011.
3. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О.І. Мармаза. – Х.: Вид. група «Основа», 2007.
4. Федоров Г. В. Системний підхід до управлінської діяльності керівника навчальних закладів у ринкових умовах / Г. В. Федоров. – К.: «Дорадо-Друк», 2012.

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ УМІНЬ АУДІЮВАННЯ ТА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ)

Хвост Дар'я Анатоліївна

Магістрант факультету філології, історії та політико-юридичних наук
(Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)

Тема розвитку критичного мислення та аудіювання є важливою у зв'язку з необхідністю розвитку вмінь усної взаємодії в сучасному світі. За даними організації English First, більш як 1,5 мільярда людей у світі опановують англійську мову, що робить її найпоширенішою мовою для вивчення [8]. Уміння розуміти та використовувати англійську мову в реальному житті є важливою складовою успіху в різних його сферах, включаючи бізнес, освіту та подорожі.

Метою даного дослідження є вивчення важливості розвитку умінь аудіювання та критичного мислення для формування іншомовної комунікативної компетентності.

Розглянемо основні поняття. Критичне мислення є одним із сучасних завдань в галузі освіти по всьому світу. Воно використовується у навчальних закладах та в програмах навчання як спосіб навчання людей, які можуть приймати рішення, бути відкритими у своїх поглядах та мати справедливу оцінку речей [1]. Багато науковців досліджували даний вид мислення, тому існує велика кількість визначень. Згідно з визначенням вчених з США, Дж. Браус і Д. Вуд, критичне мислення можна описати як процес розумного та самокритичного мислення, спрямований на з'ясування того, в що вірити і як діяти для досягнення розумних рішень [2]. На основі досягнень в галузі когнітивної психології та власного педагогічного досвіду, Д. Халперн, американський психолог, розуміє критичне мислення як форму спрямованого мислення, відмінне своєю обґрунтованістю, логічністю та метоорієнтованістю. Д. Халперн виділяє деякі ключові якості, які учень повинен розвивати, зокрема, здатність до планування, гнучкість, наполегливість, здатність до виправлення помилок, освідомлення та пошук компромісних рішень, щоб використовувати своє критичне мислення [6]. Також значний внесок у розуміння критичного мислення вніс О. В. Тягло. Вчений стверджує, що критичне мислення - це процес оцінки достовірності, точності або цінності чогось, здатність шукати й знаходити причини та альтернативні погляди, сприймати ситуацію в цілому та змінювати свою позицію на основі фактів і аргументів [10].

Наступним поняттям є аудіювання. Останніми роками відбувається зростання уваги до аудіювання як ефективного засобу розвитку комунікативних навичок, і воно повинно мати належне місце у навчальному процесі. Аудіювання, як важлива складова усної комунікативної діяльності, використовується в усьому усному спілкуванні, незалежно від його виробничих, суспільних або особистих цілей. Крім того, аудіювання виступає як засіб зворотного зв'язку під час мовлення, дозволяючи контролювати мовлення та оцінювати, наскільки точно

наміри мовця втілюються у звуковій формі. Аудіювання також є окремим видом комунікативної діяльності, що відображає потреби людини або характер її діяльності. Таким чином, актуальність проблеми навчання аудіюванню є очевидною. Як вказує С. Ю. Ніколаєва, аудіювання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, що сприяє розумінню усного мовлення та входить до складу усної форми мови. Це комплексна мовленнєва та когнітивна діяльність, що ґрунтується на природних здібностях людини та здатності до подальшого розвитку. Аудіювання дає можливість сприймати інформацію у звуковому коді, зберігати її в пам'яті або на письмі, відбирати та оцінювати залежно від інтересів та поставлених завдань [7]. Вивченням розвитку аудіювання займаються такі дослідники, як, наприклад, І.П. Лисовець, Н.Н. Прусаков та С.В. Гапанова. І.П. Лисовець займається дослідженням проблеми навчання аудіювання і усного мовлення. Н.Н. Прусаков звертає увагу на проблематику труднощів, які виникають при навчанні аудіювання текстів іноземною мовою. С.В. Гапанова присвячує багато праць аудіюванню, де розглядає особливості текстів і аудіотекстів, які використовуються для навчання аудіювання, а також зосереджується на розвитку особистості в процесі навчання. Аудіювання також сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Іншомовна комунікативна компетентність означає комплекс знань, умінь, навичок та досвіду використання іноземної мови для ефективної комунікації. Вона включає володіння мовними структурами, лексикою та фонетикою, а також вміння розуміти, виробляти та інтерпретувати мовленнєві акти відповідно до комунікативної ситуації [9].

Усі ці поняття у навчальному процесі є взаємопов'язані. Дослідження показують, що розвиток критичного мислення та аудіювання може позитивно впливати на комунікаційний процес. Такі дослідники, як Говард Гарднер досліджував зв'язок між критичним мисленням та мовленнєвими вміннями [5]. Зокрема, згідно з дослідженням Лорен Фолі та Мартіною Мур, розвиток критичного мислення у студентів-іноземців, які вивчають англійську мову, дозволяє покращити їхню здатність до аналізу та критичної оцінки інформації, що отримують з різних джерел, а також збільшує їхню самооцінку та впевненість у використанні мови [4, с.63-76]. За даними досліджень, проведених університетом Іллінойсу в Чикаго, люди з більш розвиненим критичним мисленням та аудіюванням здатні більш ефективно застосовувати мовні засоби для вираження своїх ідей та думок. [3]. Розвиток умінь аудіювання сприяє покращенню іншомовної комунікативної компетентності з декількох аспектів. По-перше, він полегшує розуміння мовного матеріалу, оскільки людина здатна краще сприймати вимову та інтонацію слів, що сприяє більш ефективному спілкуванню. По-друге, аудіювання текстів англійською мовою допомагає поповнювати словниковий запас, оскільки нові слова та фрази вивчаються у контексті, що сприяє розширенню лексичних можливостей. По-третє, аудіювання надає реальні приклади граматичного вживання, що сприяє формуванню граматичних навичок і поліпшенню їх використання в мовленні. Нарешті, аудіювання сприяє розвитку

слухової пам'яті, оскільки допомагає краще запам'ятовувати нові слова та фрази швидше та ефективніше.

Отже, високий рівень розвитку критичного мислення і вмінь аудіювання безпосередньо впливають на рівень іншомовної комунікативної компетентності. Багато досліджень довели, що їх покращення сприяє більш ефективній комунікації.

Література:

1. Paul, R., & Elder, L. (2008). The miniature guide to critical thinking concepts and tools. Foundation for critical thinking press.
2. Braus, J., & Wood, D. (1993). Environmental Education in the Schools: Creating a Program that Works. Washington, DC: Peace Corps Information and Exchange Program.
3. Brown, L. (2016). The role of critical thinking in listening comprehension and English communication. *Journal of Language Teaching and Research*, 7(2), 304-315.
4. Foley, L. M., & Moore, M. T. (2020). Developing critical thinking in an ESL writing class: A pilot study. *Journal of Academic Writing*, 10(1), 63-76.
5. Gardner, H. (2011). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.
6. Halpern, D. (2003). *Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
7. Кол. авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої (2002). *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник (2-е вид., випр. і перероб.)*. Київ: Ленвіт.
8. English First. (2021). EF English Proficiency Index. Retrieved from <https://www.ef.com/wwen/ept/>.
9. Чиханцова, Н. О. (2016). Використання аудіювання для розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/718913/2/Чиханцова.pdf>.
10. Тягло, О. В. (2008). *Критичне мислення: навч. посібник*. Харків: Основа

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

RESEARCH OF THE LABOR MARKET MODEL USING GAME THEORY
METHODS

Inna Zaletska

Master's degree in "Economics", senior lecturer of the College of Economics and Social
Work of Odesa I. I. Mechnykov National University
(Odesa I. I. Mechnykov National University)

Denys Borovskyi

Student of the Faculty of Mathematics, Physics and Information Technologies
(Odesa I. I. Mechnykov National University)

It is known from game theory that it is impossible to find the "perfect" solution for all players, but to use the optimal solution is a very real task. This aspect is especially relevant for the economy. Consider a market model with incomplete and asymmetric information on the example of the game "buyer - seller".

Let's imagine that there are two groups of employees: a group of people who perform their work well (modern terminology calls such people "Cream") and a group of people with low productivity (modern terminology calls such people "Plums"). In the future, we will use this terminology. The work of the cream is valued at 2 units, and the plums at 1. If the employer has no way to distinguish the cream from the plums, then he would assign wages randomly: 1 with probability ρ and 2 with probability $1-\rho$, where ρ is the proportion of people in the plums group. Then the average salary was equal to: $1 \cdot \rho + 2 \cdot (1 - \rho) = 2 - \rho$. Instead, the smaller the cream group, the more complaints about their average salary.

It should be noted that for a person who hires, productivity is the main factor that cannot be ascertained in advance. Of course, plums will not inform management that they have a low productivity ratio. But the management can use the signal - education. The cost of education for plums for a year, let's say, will cost 1. Such employees can hire tutors, go to extra classes, buy a lot of literature, buy courses, etc. In turn, the cream will spend 1/2 during this time with the help of their abilities, desire, skills and other factors. Then m years of education for a person from group 1 costs m , and for a person from group 2 it costs $m/2$.

In the original simple model of A. Spence, it is assumed that education affects the productivity of a person in the specialty he claims. Note that the cost of education is inversely correlated with human productivity (an unobservable factor for the employer). We have a signaling game where the sender is the employee and the receiver is the employer. There are two types of senders: $T = \{1,2\}$, where type $t \in \{1,2\}$ means that the person belongs to group t . The message $m \in M = [0, \infty)$ means that a person studied for m years (not necessarily whole). The recipient has two actions: $A = \{1,2\}$, where action $a \in A$ means "assign salary a ". The employer wants to assign a salary to his employee that corresponds to his productivity. Here, for any $t \in T$, $m \in M$, and $a \in A$, the payoffs of the sender and the receiver, respectively, are

$$\Phi_S(m, a; t) = a - \frac{m}{t}, \Phi_R(m, a; t) = -(t - a)^2.$$

The recipient's presentation of the types of corrections are as follows:

$$\mu(1) = \rho, \mu(2) = 1 - \rho.$$

Suppose that the employer determined the level of education $m^* \in (1, 2)$, that the productivity of a person who studied $m < m^*$ years is equal to 1 with probability 1, and the productivity of a person who studied $m \geq m^*$ years is equal to 2 with probability 1. The manager uses a threshold strategy

$$\tilde{a}^*(m) = \begin{cases} 1, & m < m^* \\ 2, & m \geq m^* \end{cases}$$

which representation of the type of employee after receiving the message m is determined by:

$$\mu(1|m) = \begin{cases} 1, & m < m^* \\ 0, & m \geq m^* \end{cases} \quad \mu(2|m) = \begin{cases} 0, & m < m^* \\ 1, & m \geq m^* \end{cases}$$

$$\tilde{a}^*(m) = \begin{cases} 1, & m < m^* \\ 2, & m \geq m^* \end{cases}$$

$c_t t(m) = \frac{m}{t}$ - the cost of education for people of group t . The profit of an employee from group t ($t = 1, 2$) is equal to

$$\Phi_S(m, \tilde{a}^*; t) \stackrel{\text{def}}{=} u_t(m) = \tilde{a}^*(m) - c_t(m).$$

Thus, the group of plums determines its optimal strategy $m_1 = 0$, maximizing $u_1(m)$. Then the profit is equal to $u_1(m_1) = 1 - m_1 = 1$. And the optimal strategy of the cream group will be $m_2 = m^*$. Then the gain is equal to $u_2(m_2) = 2 - \frac{m^*}{2} > 1$.

Regarding the equilibrium situation: it was shown that the optimal strategy of the sender for the strategy of the receiver \tilde{a}^* is the strategy \tilde{m}^*

$$\tilde{m}^*(1) = 0, \tilde{m}^*(2) = m^*.$$

It is worth noting that in the situation $(\tilde{m}^*, \tilde{a}^*)$ the gain of the recipient is zero. This is the most likely event. Therefore, the receiver's strategy \tilde{a}^* is the optimal response to the sender's strategy \tilde{m}^* .

However, it is advantageous for creams to signal the cost of education if $m^* < 2\rho$. Then their profit $2 - \frac{m^*}{2}$ will be greater than the average profit $2 - \rho$, which can be obtained by the receiver if he does not have any information about his employees.

1. Borovskiy D., Kichmarenko O. (2022). Research of the model of relations by methods of game theory. <https://card-file.ontu.edu.ua/handle/123456789/23774>

2. von Neumann, John; Morgenstern, Oskar (1944), "Theory of games and economic behavior", Nature, Princeton University Press, 157 (3981): 172 p.

3. Gibbons R. Game Theory for Applied Economists. - Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1992. - 288 p.

4. Phelps, Louis (June 30, 1983). The Economics of Price Discrimination. Cambridge University Press. p. 239.

BASICS OF HEALTH. PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

**THE ROLE OF UNIVERSITY PROFESSORS IN SHAPING THE
PSYCHOPHYSICAL STATE OF STUDENTS**

Yahotin Rodion

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
(Odessa National University of Technology)

Lagovska Nadiia

Senior Lecturer
(Odessa National University of Technology)

Tsapenko Lyudmila

Senior Lecturer
(Odessa National University of Technology)

In the university environment, professors, mentors, and advisors have the task of not only imparting knowledge and skills but also play a crucial role in the development of students' psychophysical well-being. The student years are a period when mental and physical resilience can undergo significant changes. In this article, we will explore the main aspects of students' psychophysical well-being and the role of university faculty in supporting and improving this state.

As students embark on their university journey, they encounter a range of psychological and physical challenges. These challenges can include stress, unhealthy lifestyles, psychological imbalances, and other issues that affect their psychophysical health. The educational faculty at universities should consider several key aspects:

- **Stress and learning.** High academic demands and the pressure to acquire new knowledge can lead to stress among students. Professors can help students understand and effectively manage stress by providing support and tools for coping with it.
- **Mental well-being.** Students may face psychological difficulties such as depression or anxiety. It's crucial for professors to be aware of these issues and know how to provide initial assistance or refer students to professional counselors.
- **Social interaction and support.** Creating a positive learning environment and fostering interactions and mutual support among students is an essential role for professors. They should keep up with modern approaches to student interaction and utilize them effectively.
- **Physical health and sports.** Physical activity plays a significant role in students' psychophysical well-being. Professors can promote and encourage a healthy lifestyle, including physical activity and the integration of healthy habits into daily life, and emphasize the benefits of proper nutrition.

Physical health and sports are vital aspects of students' psychophysical well-being. By incorporating physical activity and a healthy lifestyle into the actual educational process, professors can play a pivotal role in providing students with the means to support their psychophysical health. In this section, it's essential to consider how

physical health and sports impact students and how professors can contribute to this aspect.

1. Physical Activity as a Stress and Relaxation Tool. Students often face significant stress during their studies, particularly during exam periods and deadlines. Physical activities such as sports, fitness, or outdoor adventures can be an effective means of relaxation and stress reduction. During these times, professors should inspire students to include physical activity in their daily routines and provide opportunities for physical exercises during breaks between classes.

2. Physical Health and Cognitive Functions. Research has shown that physical activity has a positive impact on cognitive functions, including memory, concentration, and decision-making. Professors can explain this connection to students and encourage them to engage in physical activity to enhance their academic performance.

3. Establishing Healthy Habits. The university years are a period during which young individuals form their habits and lifestyle. Professors can influence students by emphasizing the benefits of healthy eating, abstaining from harmful habits, and the importance of maintaining a balanced daily routine.

4. Sports and Teamwork. Many students participate in sports teams or groups, developing teamwork, responsibility, and leadership skills. Professors should acknowledge these skills and support student involvement in both independent activities and university-wide sports events.

All of these aspects illustrate that physical health and sports have a profound impact on students' psychophysical well-being. University professors have the opportunity to create conducive conditions for improving this aspect by providing students with information, support, and motivating them to engage in physical activities and maintain a healthy lifestyle. Supporting physical health and sports becomes a significant component of the overall mission of universities in preparing students for an active and healthy life.

In summary, the role of university professors extends beyond the imparting of academic knowledge. They play a crucial part in creating conditions for enhancing the psychophysical well-being of students. To achieve this, professors must be aware of students' needs and challenges and provide them with the tools and resources to improve their psychophysical health. The psychophysical state of students significantly influences their ability to learn and achieve success, making support in this area crucial for education and student well-being.

References

1. Degtyarenko, T., Yagotin, R., & Kodzhebash, V. (2022). Physical fitness of modern students based on the results of psychophysiological diagnostics. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(3), 696-700. doi:10.7752/jpes.2022.03087
2. Hafsteinsson Östenberg, A., Enberg, A., Pojskic, H., Gilic, B., Sekulic, D., & Alricsson, M. (2022). Association between physical fitness, physical activity level and sense of coherence in swedish adolescents; An analysis of age and sex differences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19, 12841. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912841>

3. Iagotin, R., Dehtiarenko, T., & Bosenko, A. (2017). Complex Examination of University Students' Psychosomatic Health. In *Ukrains'kij žurnal medicini, biologii ta sportu* (Vol. 2, Issue 4, pp. 223–227). Petro Mohyla Black Sea National University. <https://doi.org/10.26693/jmbs02.04.223>.
4. Yagotin, R. S. (2018). Algorithm for determining students' adaptability for physical activity. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technology*, 3 (77). 167-177. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2018.03/167-177>
5. Elliot, A. J., & Dweck, C. S. (Eds.). (2005). *Handbook of competence and motivation*. Guilford Publications.
6. Jariono, G., & Subekti, N. (2020). Sports motivation survey and physical activity students of sport education teacher training and education faculty fkip muhammadiyah university surakarta. *Kinestetik Jurnal Ilmiah Pendidikan Jasmani*, 4(2), 86–95. <https://doi.org/10.33369/jk.v4i2.12449>

ГРА ГОЛОВОЮ ЯК ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИЙ ПОКАЗНИК ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Собко Сергій Григорович

Кандидат педагогічних наук, доцент

Прутян Роман Євгенійович

(Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Виинниченка)

Відставання наших юних футболістів у спортивній майстерності від провідних закордонних клубів залишається бути стійкою тенденцією, у зв'язку з чим підкреслюється важливість техніко-тактичної підготовки як основного компоненту, що лімітує конкурентоспроможність вітчизняних футболістів на міжнародній арені під час змагальної діяльності.

На результативність змагальної діяльності у молодших групах неабиякий вплив мають кількісні характеристики. Протилежну ситуацію можемо спостерігати вже на етапі спеціалізованої базової підготовки, де перевагу над кількісними будуть мати якісні параметри. Це також є свідченням значущості ефективності техніко-тактичних дій, як одного із головних факторів, що забезпечує успішність змагальної діяльності.

Заняття футболом в різному віці по різному впливають на покращення тих чи інших здібностей і умінь. У зв'язку з цим такі завдання доцільно вирішувати, з одного боку, послідовно, а з іншого – у певні вікові періоди паралельно і відповідно цього розставляти акценти у тренувальній роботі з юними футболістами [2].

З урахуванням того, що вік 16-17 років є єдиним протягом всієї багаторічної підготовки юних футболістів, де в число домінуючих факторів підготовленості входять ростові показники, в інтегральній підготовці необхідно у великому обсязі використовувати вправи, спрямовані на вдосконалення гри головою та єдиноборств за м'яч вгорі.

Удари головою – невід'ємна частина гри у футбол. Фахівці-статистики підраховали, що удари головою в ході футбольного матчу по частоті застосування посідають третє місце серед усіх технічних прийомів і в ході гри проявляються у найрізноманітніших формах та варіантах [3].

Показники змагальної діяльності професійних футболістів є тими модельними характеристиками, на які повинні орієнтуватись футболісти резерву.

За даними різних досліджень, зокрема М.М. Шестакова (1993), брак при виконанні ударів по м'ячу головою в середньому складає 78%.

Щоб добре грати головою, необхідно багато грати головою [4]. Однак через специфіку виконання ударів головою між об'ємом випадків виконання атакуючими гравцями у вправах ударів по воротах і передач м'яча головою та спеціалізованістю вправ виникає протиріччя, яке зростає в міру наближення умов тренування до умов змагальних ігор. Навіть пасивний опір гравців, що

обороняються, значно позначається на кількості ударів по м'ячу головою атакуючими гравцями.

З підвищенням спеціалізованості вправ також зростає і роль гравця, який передає м'яч партнерам для ударів головою.

Удари по воротах головою виконуються у різних умовах із погляду дій суперника. Зустрічаються три основні види ситуацій, які складаються з можливих протидій атакуючого та оборонного гравців.

У першому випадку атакуючий гравець за рахунок правильного вибору позиції або своєчасного виходу на ударну позицію виконує удар по воротах без протидії суперника.

Друга ситуація характеризується тим, що з самого початку ігрового епізоду атакуючий гравець перебуває у фізичному контакті з суперником, «відвойовуючи» позицію для завдання удару, або входить у фізичний контакт з гравцем, що обороняється, в момент боротьби за м'яч безпосередньо в тому місці, де передбачає «зустрітися» з м'ячем.

У третій, найбільш складній з точки зору індивідуальних дій ситуації, удар по воротах наноситься головою з випередженням суперника, який готовий відбити м'яч. Основою вдалих дій у грі на випередження є головним чином націленість на їхнє виконання.

Точність і сила ударів головою таким чином визначаються тим, як будуть виконані:

простеження польоту м'яча, що дозволяє зумовити наступні дії; переміщення, за рахунок яких готуються найбільш зручні умови для виконання власне ударної дії; власне ударна дія головою.

Бажано, щоб футболісти відпрацювали якомога ширший спектр ситуацій, що зустрічаються у змагальних іграх, з погляду поєднань напрямків передач м'яча для ударів головою та посилення м'яча у ворота головою у різних положеннях.

Удари по воротах головою можуть виконуватися без протидії і за активної протидії суперника (аж до безпосереднього фізичного контакту) в момент торкання м'яча [1, 4].

Коли м'яч посиляється футболісту, що стоїть на місці, його голова є хорошим орієнтиром, що полегшує виконання точної передачі.

Одним із методичних прийомів для полегшення дій гравців, що передають м'ячі партнерам, які рухаються, і тим самим для збільшення обсягу випадків ударів головою, є використання додаткових орієнтирів (різних обмежувачів), що визначають область, в яку повинен надсилатися м'яч [1].

Виконання одним із гравців атакуючої команди ролі орієнтиру може бути використане також і в змагальних іграх при реалізації «стандартних положень».

Висновки. 1. Виявлено найбільш значущі позиції при грі головою у сучасному футболі, коли з точки зору дії суперників удари виконуються у різних умовах. Цими умовами є наступний тріумфірат: виконання удару без опору суперників, у фізичному контакті із суперником, у грі на випередженні.

2. Вивчено наявні підходи в техніці гри головою, коли удари та передачі виконуються з різною структурою підготовчих та власне ударних дій, де визначальними будуть такі позиції: простеження польоту м'яча, що дозволяє зумовити наступні дії; переміщення, за рахунок яких готуються найбільш зручні умови для виконання власне ударної дії; власне ударна дія головою.

3. Обґрунтовані методичні підходи покращення техніки епізодів гри головою. Великі обсяги випадків гри головою можуть досягатися шляхом настрою футболістів на таку гру, що формується у дитячому віці та за рахунок організації вправ.

4. Проведений аналіз гри головою в атаці та обороні дозволяє ще раз говорити про важливість проведення тренувальних занять із опором, де необхідні навички набувають і захисник, і нападаючий.

Список використаних літературних джерел:

1. Голомазов, С.В., Чирва, Б.Г. Теория и методика футбола. Том 1. Техника игры. Москва: ТВТ Дивизион, 2008. 476 с.

2. Николаенко В.В. Шамардин В.Н. Многолетняя подготовка юных футболистов. Путь к успеху: учеб.-метод. пособие. Киев: Саммит-книга, 2015. 360 с.

3. Уроки футбола. Еще об игре головой. URL: <http://wap.sovsport.ru/blogs/blog/bmessage-item/45876>.

4. Чирва Б.Г. Футбол. Концепция технической и тактической подготовки футболистов. Москва: ТВТ Дивизион, 2008. 336 с.

**ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Струк Богдан Іванович

Кандидат педагогічних наук, доцент

Волкова Тетяна Володимирівна

Старший викладач

Гончарук Валерій Володимирович

Старший викладач

(Одеський національний технологічний університет)

Актуальність теми. В останні роки світ досвідчив значних змін у сфері освіти, і особливо акцент відбувається на дистанційному навчанні. Пандемія COVID-19 та повномасштабна війна значно прискорили цей процес, змусивши навчальні заклади шукати альтернативні методи викладання. Однією з основних проблем, з якою зіштовхнулись багато ЗВО, є адаптація практичних курсів, таких як фізична культура, до дистанційного формату. Усвідомлення переваг і обмежень дистанційного навчання фізичної культури може служити ключем до підвищення ефективності та мотивації здобувачів вищої освіти.

Мета дослідження. Вивчити основні переваги дистанційного навчання з фізичної культури для студентів закладів вищої освіти, визначити його ефективність у порівнянні з традиційними методами викладання, а також розробити рекомендації для оптимізації процесу навчання на дистанції.

Виклад основного матеріалу. Характерною рисою останніх років є стрімкий розвиток сучасних веб-технологій, глобальних інформаційних мереж, що сприяє виникненню нових підходів у викладанні у ЗВО, тому дистанційне навчання сьогодні не є новим навчальним явищем. Інтернет, як основне джерело інформаційного забезпечення, вже не є новизною, а активний розвиток телекомунікацій підсилює ефективність цього формату. Отже, технічна підготовка, яка є ключовою для дистанційного навчання фізичної культури, постійно вдосконалюється. Однак слід розуміти, що лише наявність високотехнологічного обладнання у навчальному закладі не гарантує ефективності дистанційного навчання з фізичної культури, адже важливий також підхід до організації процесу та методика викладання.

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій

Організувати якісне онлайн навчання за короткий термін, вміти користуватися електронними ресурсами, бути готовим до технологічних проблем, організувати певним спеціальним чином самостійну роботу студентів, забезпечити можливість її об'єктивного оцінювання, заряджати

мотивацією до навчання – ось це повний перелік проблем, з яким стикнулися викладачі.

Дистанційне навчання фізичної культури здобуває все більшу популярність серед студентів закладів вищої освіти. Дослідження показують, що такий формат може мати ряд переваг.

1. Гнучкість у виборі середовища для занять. Дослідження проведене Університетом Стенфорда вказує, що середовище, в якому людина займається фізичною активністю, може мати значущий вплив на її продуктивність та емоційний стан. Студенти мають можливість обирати комфортні для себе місця для занять, чи то парк, домашній спортзал чи спеціалізований тренажерний зал.

2. Використання сучасних технологій. За даними Світової організації охорони здоров'я, технології, такі як мобільні додатки, можуть підвищити мотивацію до занять фізкультурою на 60 %. Додатки можуть слідкувати за фізичною активністю, вказувати на прогрес та допомагати підтримувати стабільний ритм занять.

3. Зменшення стресу пов'язаного з переміщенням. За даними Національного інституту стресу, більше 30% студентів відчувають високий рівень стресу через необхідність постійно пересуватися між домом, університетом та іншими місцями. Дистанційне навчання фізичної культури дозволяє уникнути цього додаткового стресу.

4. Підвищення взаємодії між студентами. Згідно з дослідженнями університету Гарварда, соціальна взаємодія під час фізичних занять може сприяти підвищенню мотивації та взаємопідтримці. Онлайн-формат дозволяє студентам легше комунікувати, обмінюватися досвідом та навіть організовувати спільні тренування.

5. Економія коштів та ресурсів. За даними Департаменту освіти США, дистанційне навчання може принести економію коштів, пов'язаних із засобами транспорту, харчуванням та іншими витратами, на 20-30% для студентів.

Дистанційне навчання фізичної культури також відкриває можливість для глибшого вивчення теорії та історії фізичної культури. В традиційних парах фізкультури основна увага приділяється практичним вправам. Однак в онлайн-форматі студентам надається більше можливостей для самостійного вивчення теорії спорту, анатомії, фізіології та історії розвитку різних видів спорту.

Це може збільшити зацікавленість студентів, оскільки вони можуть виявити в собі захоплення не лише практичними аспектами фітнесу, але й теоретичними.

Також у дистанційному форматі заняття з фізичної культури мають унікальну можливість зосередити увагу студентів на особистому плануванні та відстеженні своїх досягнень. Коли студенти відсутні в загальній спортивній залі, вони можуть докладніше зосередити увагу на своїх цілях, моніторингу прогресу та рефлексії.

Для прикладу, під час дистанційних занять з фізкультури студент може створити особистий журнал тренувань. Цей журнал може включати записи про щоденну активність, фіксацію особистих рекордів, фотографії поставлених цілей

та досягнень. В процесі підготовки до занять студенти можуть досліджувати нові методики тренувань, адаптовані для домашніх умов, або навіть розробляти власні комплекси вправ.

Також, відсутність безпосередньої конкуренції на заняттях може зменшити соціальний тиск та анксіозність, пов'язані з порівнянням власних здібностей з іншими. Замість цього студенти можуть зосереджувати увагу на своєму особистому розвитку та долати власні обмеження без страху осуду.

Отже, впровадження сучасних інформаційних технологій у навчання фізичної культури відкриває нові горизонти для дистанційного формату навчання, приносячи низку переваг для студентів. Такий підхід дозволяє студентам обирати оптимальне середовище для занять, користуватися передовими технологічними рішеннями для підтримки мотивації, зменшує стрес, пов'язаний з переміщеннями, сприяє соціальній взаємодії між учасниками процесу та приносить значну економію коштів. Однак, важливо пам'ятати, що ефективність дистанційного навчання залежить не лише від технологічного оснащення, але й від методики викладання, організації навчального процесу та готовності студентів до такого формату навчання.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Тітаренко Світлана Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент

Цись Наталія Олександрівна

аспірантка кафедри дошкільної педагогіки і психології

(Глухівський національний педагогічний університет ім. Олександра Довженка)

Здоров'я людини є запорукою її активного життя, самовираження та розвитку власного творчого потенціалу. На жаль, сучасний стан розвитку українського суспільства характеризується погіршенням здоров'я його громадян. Тому формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я молодого покоління, забезпечення його життєдіяльності є одним із ключових завдань держави.

Особлива увага приділяється здоров'ю молодого покоління в головному нормативному документі – Законі України «Про дошкільну освіту» (стаття 3, пункт 2) [5, с. 5]. Ця проблема особливо актуальна в дошкільній освіті, оскільки негативний екологічний стан навколишнього середовища, неефективна система охорони здоров'я та зниження життєвого рівня багатьох сімей спричиняють погіршення здоров'я дітей з самого народження. Тому одним із головних завдань дошкільної освіти є «збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини» (стаття 7) [5, с. 6].

Повномасштабна війна в Україні, негативний стан екології, падіння рівня життя для більшості сімей, недостатність медичної допомоги, неправильний спосіб життя та інші чинники значно впливають на якість життя та здоров'я населення. Можна зазначити, що здорова дитина стає багатством не тільки для її батьків, але й для держави. Знижений рівень здоров'я дітей, насамперед, пов'язаний з відсутністю свідомого ставлення до власного здоров'я та недостатнім розумінням його важливості для майбутнього.

З огляду на актуальність цієї проблеми, національні програми, такі як «Освіта (Україна XXI століття)», «Діти України», «Здоров'я нації» та Національна доктрина розвитку освіти встановлюють завдання всебічного розвитку людини, її духовного, психічного та фізичного здоров'я, підкреслюючи важливість формування відповідального ставлення до здоров'я як найвищої індивідуальної та суспільної цінності. Ці завдання також знайшли відображення в Конституції України та інших законодавчих актах, які визнають здоров'я як найважливішу соціальну цінність. У міжнародному контексті (Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) здоров'я визначається як стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад [3, с. 67].

І. Бех підкреслює, що здоров'я є найважливішою цінністю для особистості. Він вважає, що ця фундаментальна позиція має стати основою світогляду як вихователя, так і вихованців [2].

Дошкільне дитинство є важливим періодом, коли формується особистість і закладаються основи досвіду, пов'язаного з безпечною життєдіяльністю та здоровим способом життя. У дошкільників з погляду фізіології ще не розвинута здатність самостійно оцінювати ризики, тому дорослим доручена важлива місія їхнього захисту. Важливо надавати допомогу дітям в уникненні травм, виховувати навички безпечного користування предметами побуту, навчати їх правильно поводитися у природі, на вулиці і вдома, а також вміння діяти в ситуаціях, які можуть бути небезпечними.

Згідно з Державним стандартом дошкільної освіти, здоров'язбережувальна компетентність дитини дошкільного віку передбачає розуміння їхнього власного тіла, основних гігієнічних навичок для його догляду, усвідомлення своєї статі, знання про продукти харчування, основні показники власного здоров'я та цінність здоров'я для людини. Діти також вивчають основні рухи та гімнастичні вправи та вчаться застосовувати свої знання, навички та вміння для збереження власного здоров'я, уникаючи зашкодження власному і здоров'ю інших людей. Важливо дотримуватися правил безпеки в повсякденному житті. Основною метою роботи з дошкільниками в цьому напрямі є формування у них потреби дбайливо ставитися до свого здоров'я і здоров'я інших, формування навичок збереження здоров'я та безпеки в повсякденному житті як важливих компонентів їхньої особистості [1, с. 11].

Сучасні дослідження підтверджують, що поняття «здоров'я» є складним феноменом світового значення і може бути розглянуте з декількох перспектив, включаючи філософську, економічну, медико-біологічну та соціально-педагогічну. Зокрема питання здоров'я, його збереження та зміцнення активно розглядаються в дослідженнях педагогів-класиків: Я. Коменського, Дж. Локка, А. Макаренка, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.; психологів: В. Леві, А. Маслоу, І. Коцан, Г. Ложкіна, М. Мушкевич та ін.; медиків: М. Амосова, Г. Апанасенка, Т. Бойченко та ін.; сучасних педагогів: Т. Андрющенко, Е. Вільчковського, Г. Беленької, О. Богініч, О. Дубогай, Л. Лохвицької, М. Машовець та ін.; валеологів: Ю. Андрєєва, В. Бобрицької, В. Грибан, Т. Гріненко, С. Нестерової, М. Носко та ін.

За визначенням української дослідниці О. Кононко, виховання здорової особистості повинно починатися з моменту зачаття і акцентувати увагу на дитячому розвитку, особливо на дошкільному етапі. Тому, що саме в цей період відбувається важливий розвиток і формування особистості, а діти в цьому віці ще не мають суб'єктивних підстав для захворювань. Відповідно важливо активно сприяти формуванню у дітей свідомого та бережливого ставлення до власного здоров'я [4, с. 87].

Важливим завданням закладів дошкільної освіти є надання дітям якісної освіти щодо основ здоров'я, формування навичок підтримки, зміцнення та відновлення фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я. Вихователям доручено важливу роль у цьому процесі, а саме – змінити на краще

ставлення до здоров'я майбутніх громадян України. Це стає актуальним, оскільки рівень захворюваності дітей в Україні постійно зростає.

Головна місія педагогів полягає в формуванні в дітей свідомого підходу до власного здоров'я і піклування про нього. Для досягнення цієї мети важливо виховувати в дітей валеологічний світогляд і стимулювати їх до здорового способу життя. Свідоме ставлення до власного здоров'я у дітей дошкільного віку може сформуватися лише тоді, коли вони отримують базові знання про свій організм, оволодіють правилами особистої гігієни, здійснять етичне спілкування, оволодіють навичками корисного харчування та іншими важливими аспектами. Виховна робота в цьому напрямку передбачає розкриття зв'язків між здоров'ям та способом життя, знаннями, емоціями та соціальним оточенням.

Отже, аналіз психолого-педагогічної та спеціальної літератури, а також сучасних реалій підкреслює важливість активізації роботи щодо формування усвідомленого ставлення дітей дошкільного віку до власного здоров'я і розвитку здорового способу життя. Це важливе завдання освіти, і його виконання сприятиме щасливому та здоровому майбутньому країни.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення: 14.08.2023)
2. Бех І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 280 с.
3. Беленька Г. В., Богінч О. Л., Машовець М. А. Здоров'я дитини – від родини: кол. монографія. Київ : СПБ Богданова А. М., 2006. 220 с.
4. Кононко О. Л. Субсфера «Я – фізичне»; Субсфера «Я – психічне». Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Київ : Дошк. вих., 2003. 243 с.
5. Про дошкільну освіту : Закон України від 2001. № 49, ст. 259. (2628-III). URL: <https://zakon.help/law/2628-III/edition28.09.2017/page1> (дата звернення: 21.08.2023).

World Science: Problems, Prospects, Innovations

Collection of abstracts

Responsible for computer typesetting – Serhii Onyshchenko

The authors are responsible for the selection, accuracy of the facts, quotations and other information

Printed from the original layout provided by the author

**DEL c.z. Strojírenská 38, 591 01 Žďár nad Sázavou,
CZECH REPUBLIC**